

**ДИРЕКТИВИ МІНІСТРА ОБОРОНИ УКРАЇНИ
НАЧАЛЬНИКА ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ**

[Про вивчення української мови у Збройних Силах України від 15.05.1992 № Д-10](#)

[Про хід вивчення української мови у Збройних Силах України та заходи щодо поліпшення цієї роботи від 31.03.1993 №Д-8](#)

[Про організацію професійної і методичної підготовки офіцерів органів виховної роботи Збройних Сил України від 19.04.1994 року №Д-21](#)

[Про удосконалення діяльності органів військового управління щодо зміцнення військової дисципліни у ЗС України № Д-3 від 02.02.1999р.](#)

[Про удосконалення діяльності органів військового управління щодо попередження пияцтва та впровадження здорового способу життя у ЗС України № Д-17 від 29.07.1999р.](#)

[Про посилення боротьби з приховуванням злочинів та фактами надання недостовірної інформації щодо стану злочинності у військах \(силах\) \(№ Д-7 від 31.03.2004р.\)](#)

[Про організацію індивідуальної виховної роботи з особовим складом Повітряних Сил Збройних Сил України № Д-2 від 19.02.05](#)

[Про вдосконалення системи гуманітарного та соціального забезпечення Збройних Сил України №ДГШ-4 від 18.06.2005](#)

[Про передплату періодичних друкованих видань у Збройних Силах України від 05.09.2005 року № Д-31](#)

[Про заходи щодо сприяння реалізації виборчих прав військовослужбовців від 28.12.2005 Д-49](#)

[Про вдосконалення системи військово-патріотичного виховання у Збройних Силах України № Д 22 від 17.04.06](#)

[Про впорядкування питань задоволення релігійних потреб військовослужбовців Збройних Сил України № Д 25 від 21.04.06](#)

[Про організацію культурно-виховної просвітницької роботи та дозвілля військовослужбовців, членів їхніх сімей, працівників Збройних Сил України № Д-57 від 29.12.2006](#)

[Про передплату періодичних друкованих видань у Збройних Силах України. №Д-25 17.04.2007 року.](#)

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

ДИРЕКТИВА Міністра оборони України

15.05.1992

м. Київ

№Д-10

Про вивчення української мови
у Збройних Силах України

Виходячи з положень Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1989 року, відповідно з законом УРСР "Про мови в Українській РСР" від 28 жовтня 1990 року № 83ІІ-ХІ

ПРО П О Н У Ю:

1. Організувати на добровільних засадах вивчення української мови у Збройних Силах України за відповідними типовими програмами, які додаються (додаток № 1).

З цією метою:

- створити в частинах та підрозділах групи по вивченні української мови;
- заняття проводити згідно з Положенням про вивчення української мови у Збройних Силах України (додаток 2) по 96 (48) годинній програмі в залежності від рівня підготовки слухачів 1-2 рази на тиждень;
- командирам військових частин через обласні, міські, районні управління народної освіти залучити вчителів середніх спеціальних навчальних закладів для проведення занять з української мови. У разі потреби заняття проводити силами офіцерів та членів їх сімей, які добре володіють українською мовою і мають відповідну фахову освіту;

відповідальність за організацію навчання української мови покласти на командирів підрозділів та частин.

2. Директиву довести до підрозділу включно.

Міністр оборони України
генерал-полковник

К.МОРОЗОВ

ПОЛОЖЕННЯ
про вивчення української мови у Збройних Силах України

1. Цільова настанова.

У відповідності з законом УРСР "Про мови в Українській РСР" від 28 жовтня 1989 року №8312-XI, вимогами положень Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року усім військовослужбовцям незалежно від посади для успішного виконання своїх службових обов'язків пропонуємо зайнятися вивченням української мови, дотримуючись при цьому принципу добровільності.

2. Організація вивчення української мови.

Організація вивчення української мови і безпосереднє керівництво цією справою у військових частинах, організаціях, військово-навчальних закладах (з постійним складом), на підприємствах і в організаціях Міністерства оборони України покладається на командирів (начальників).

З метою надання допомоги військовослужбовцям в оволодінні українською мовою Міністерство оборони України пропонує організувати мережу очної і заочної та самостійної форм навчання за програмами, підготовленими відділом народознавства, культурно-виховної та просвітницької роботи Соціально-психологічного управління Міністерства оборони України.

Солдатам, бажаючим вивчати мову самостійно, надавати Всіляку допомогу: забезпечувати навчальною і методичною літературою, виділяти, по можливості, вільні для цього години, організувати консультаційні заняття. Самостійне вивчення мови розрахувати на 1 рік. Після закінчення курсу вивчення мови військовослужбовець має право скласти екзамен комісії, яка може утворюватись при військових частинах із числа офіцерів, які володіють мовою і мають відповідну фахову освіту, а також із залученням викладачів навчальних (вищих і середніх спеціальних) закладів та вчителів середніх шкіл.

До складу екзаменаційної комісії залучаються представники Соціально-психологічного управління Міністерства оборони України

Особам, які виявляють задовільні знання під час екзамену, видавати "Свідоцтво про проходження курсів вивчення української мови" (форма розробляється Міністерством оборони України),.

Заочна форма організації вивчення української мови дозволяє всім бажаючим військовослужбовцям підготуватися, проходячи службу в лавах Збройних Сил України, до складання екзамену з української мови при вступі до вищих або середніх спеціальних навчальних закладів. Для надання допомоги, заочникам подати розробки тем з української мови на сторінках військових газет.

Основною формою навчання української мови повинна бути стаціонарна (очна) форма навчання з використанням різноманітних методів і прийомів навчання, а саме:

- урок;
- бесіда;
- тестування;
- лінгафонні записи;
- таблиці, схеми та ін.,

При очній організації навчання мови необхідно укомплектувати групи від 5 до 25 чоловік у кожній (у залежності від кількості бажаючих вивчати мову).

При комплектації груп бажано враховувати рівень володіння мовою (не володіють, володіють, і де потрібно повторити правила правопису).

Організацію навчання української мови при Міністерстві оборони України покласти на старшого офіцера відділу народознавства, культурно-виховної та просвітницької роботи майора Рудюка П.С.

Групи комплектувати:

а) при Початковому навчанні мови – до 15 чоловік у групі (група № 1);

б) при вдосконаленні знань з української мови – до 50 чоловік (група №2).

Заняття проводити за відповідними програмами з групою № 1 – 2 рази на тиждень (всього 96 годин); з групою № 2- 1 раз на тиждень (всього 48 годин) по 2 академічні години.

Керівникові групи при проведенні занять широко використовувати матеріали з життя і побуту українського народу, народні звичаї, з історії козаччини, про народних месників, уривки творів класиків української літератури, твори з життя митців, матеріали періодичної преси і т.д.

Заняття проводити з 15 травня. Після закінчення занять слухачі складають залік і одержують "Свідоцтво про закінчення курсів вивчення української мови".

Облік відвідування занять вести у спеціальному журналі.

Начальник соціально-психологічного управління

Міністерства оборони України

полковник

В.МУЛЯВА

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

ДИРЕКТИВА Міністра оборони України

31.03.1993

м. Київ

№Д-8

Про хід вивчення української мови у
Збройних Силах України та заходи щодо
поліпшення цієї роботи

Аналіз стану виконання директиви Міністра оборони України 1992 року № Д-10 "Про вивчення української мови у Збройних Силах України" свідчить, що значна частина начальників управлінь центрального апарату Міністерства оборони та Головного штабу, командуючі видами Збройних Сил, військових округів та об'єднань, командири з'єднань і військових частин, начальники організацій та установ, військово-навчальних закладів, військових комісарів досить серйозно поставилися по реалізації її завдань у війську.

Так, на кінець 1992 року у Збройних Силах України було укомплектовано 2556 груп по вивченню державної мови: з них за 96-годинною програмою – 1577, і за 40 годинною програмою – 979 груп. Усього у Збройних Силах України на добровільних засадах приступили до вивчення української мови більш 50 тисяч військовослужбовців.

Для навчання військовослужбовців української мови залучені викладачі вищих і середніх спеціальних навчальних закладів, учителі середніх шкіл, студенти випускних курсів педагогічних вузів, а також офіцери, які володіють українською мовою.

Активніше включилися у справу запровадження Закону України про мови військові частини Військово-Повітряних Сил, військово-транспортне управління штабу тилу Збройних Сил України, управління капітального будівництва і розміщення військ Міністерства оборони, 8-е управління Головного штабу. У військових навчальних закладах створені кафедри українознавства.

Повну допомогу у справі впровадження державної мови у Збройних Силах України надає військова періодична преса, зокрема, газети "Народна Армія", "Армія України", "Січ".

Зросла кількість культурно-виховних заходів, що проводиться для особового складу державною мовою, ансамблями пісні і танцю Збройних Сил України.

Разом з тим виконання вимог директиви Міністра оборони України 1992 року № Д-10 у багатьох питаннях гальмується.

Деякі начальники та командири недостатню увагу приділяють питанням запровадження державної мови у Збройних Силах України, не проводять із підлеглими щодо цього широкої роз'яснювальної роботи, не надають їй належної допомоги, не подають у цій справі особистого прикладу, не узагальнюють позитивного досвіду роботи, в результаті чого мовою службового послуговування та спілкування для більшості військовослужбовців і працівників Збройних Сил України, у тому числі й центрального апарату Міністерства оборони України на сьогодні залишається російська мова.

Управління військової освіти недостатньо контролює хід створення навчально-методичних посібників українською мовою, не затвердило плану переведення військової освіти на державну мову.

Редакторами військових газет не приділяється належної уваги друкуванню матеріалів з питань запровадження державної мови у Збройних Силах України, узагальненню та популяризації позитивного досвіду з цього питання.

У багатьох підрозділах і сьогодні виконуються стройові пісні, що не сприяють військово-патріотичному вихованню військовослужбовців.

З метою подальшого поліпшення роботи щодо використання в практичній діяльності Збройних Сил України державної мови

П Р О П О Н У Ю:

1. Заступникам Міністра оборони України, начальникам озброєння й тилу Збройних Сил України, начальникам управлінь центрального апарату Міністерства оборони України, командуючим видами Збройних Сил, військами військових округів /оперативних командувань/, об'єднаннями, командирам з'єднань і військових частин, начальникам військово-навчальних закладів, організацій та установ у своїй роботі щодо впровадження державної мови у Збройних Сил України керуватись положенням Законодавства України про мови та директивами Міністра оборони України, для чого:

- до 15 вересня поточного року ще раз вивчити з підлеглими вимоги директиви Міністра оборони України Д-8;

- під час організації та планування гуманітарної підготовки передбачити розділ із вивчення мови військовослужбовцями або вдосконалення знань із мови, створити необхідні умови для самостійного оволодіння нею; бесіди, заняття та інші види роботи проводити українською мовою;

- з 1 жовтня поточного року ввести у практику проведення організаційних заходів (зборів, нарад, засідань, конференцій) українською мовою.

Начальникам управлінь центрального апарату Міністерства оборони, командуючим видами Збройних Сил України, військами військових округів, об'єднаннями, і командирами з'єднань і військових частин, начальникам військово-навчальних закладів та військових комісаріатів до листопада 1993 року проаналізувати стан виконання законодавства України про мови, вимог директив Міністра оборони України 1992 року № 10, 1993 року, № Д-3, Д-29 і вжити необхідних заходів для їх виконання, результати аналізу протягом грудня 1993 року – січня 1994 року обговорити на відповідних нарадах, засіданнях, у квітні – на колегії Міністерства оборони.

3. Начальнику соціально-психологічного управління Міністерства оборони спільно з начальниками управлінь центрального апарату Міністерства оборони та начальником науково-дослідного методичного центру соціально-психологічної служби Збройних Сил України підготувати найбільш вживанні професійні терміни українською мовою для публікацій їх на сторінки військової періодичної преси з метою надання практичної допомоги військовослужбовцям, які недостатньо володіють мовою.

4. Начальнику фінансового управління Міністерства оборони України:

- фінансування заходів з упровадження державної мови у Збройних Силах України проводити за рахунок відповідних статей Кошторису Міністерства оборони України /наказ МО 1990 року № 200/ з урахуванням вимог директиви Міністра оборони України від 31.03.1993 року № Д-8;

- визначаючи потреби в асигнуваннях на утримання Збройних Сил України, до кінця 1993 року обов'язково врахувати на 1994 рік і наступні роки потреби в коштах на впровадження державної мови. Одержані кошти використовувати суворо за призначенням;

- для забезпечення своєчасного виконання спланованих заходів з упровадження державної мови в системі військової освіти винайти потрібні кошти;

- з метою заохочення викладачів військових навчальних закладів, які особливо ретельно працюють над упровадженням української мови у сфері військової освіти ширше

використовувати засоби матеріального заохочення за рахунок нагороджувального фонду або фонду науково-технічного та соціального розвитку.

5. Начальнику управління військової освіти Міністерства оборони України:

- взяти під особистий контроль виконання вимог Міністра оборони, зазначених у директиві 1993 року № Д-8;

- вжити відповідних заходів щодо переведення військових навчальних закладів на державну мову в установлені строки згідно з законодавством України про мови та вимогами вищезазначеної директиви;

- провести у листопаді 1993 року конкурс на кращий підручник на українській мові для використання в навчальному процесі кафедрами народознавства.

6. Контроль за виконанням директиви покласти на начальника соціально-психологічної служби Збройних Сил України.

7. Директиву довести до кожної військової частини.

Міністр оборони України
генерал-полковник

К. МОРОЗОВ

НОРМИ
передплати на газети та журнали для народознавчих світлиць,
санітарних частин і варт військових частин

№№ пп	Індекс	Назва видання	Кількість примірників		
			народознавчі світлиці	варти	санітарні частини
1	61035	газета "Урядовий кур'єр"	1		
2	60975	газета "Народна армія"	1	1	1
3		газета Міністерства оборони України, що забезпечує вид Збройних Сил або оперативне командування	1	1	1

Директор Департаменту гуманітарного,
соціального розвитку та інформаційної політики
Міністерства оборони України

С.О.НАГОРЯНСЬКИЙ

НОРМИ
передплати на газети та журнали
для бібліотек будинків офіцерів і солдатських клубів

№	Індекс	Назва видання	Кількість примірників	
			бібліотеки будинків офіцерів	бібліотеки солдатських клубів
1	61035	газета "Урядовий кур'єр"	1	
2	60975	газета "Народна армія"	1	1
3	60955	газета "Голос України"	1	1
4	60980	газета "Молодь України"	1	1
5	60969	газета "Культура і життя"	1	1
6	74101	журнал "Військо України"	1	1
7	01563	журнал "Камуфляж"	1	1
8		журнал "Гуманітарний вісник Збройних Сил України"	1	1
9		газета Міністерства оборони України, що забезпечує вид Збройних Сил або оперативне командування	1	1

Директор Департаменту гуманітарного,
соціального розвитку та інформаційної політики
Міністерства оборони України

С.О.НАГОРЯНСЬКИЙ

ДИРЕКТИВА
Міністра оборони України

19.04.1994 року

м. Київ

№ Д-21

***Про організацію професійної і
методичної підготовки офіцерів органів
виховної роботи Збройних Сил України***

На основі аналізу бойової та мобілізаційної підготовки, військової дисципліни і правопорядку в Збройних Силах України, діяльності органів соціально-психологічної служби в цих напрямках роботи, виникає необхідність створення чіткої системи перепідготовки офіцерів органів виховної роботи.

Збори, заняття та інші заходи, які були проведені з фахівцями соціально-психологічної служби, не повною мірою відповідають вимогам сьогодення. Теоретична та методична підготовка офіцерів залишається недостатньою, а окремі командири та начальники ще мало приділяють уваги питанням підвищення їх професійного рівня.

З метою забезпечення високого морально-психологічного, професійного та методичного рівня офіцерів виховної роботи, набуття досвіду роботи з особовим складом

ПРО П О Н У Ю:

1. Заступникам Міністра оборони України, командуючим видами Збройних Сил України, військами військових округів, начальникам управлінь центрального апарату Міністерства оборони України, командуючим об'єднаннями, командирам з'єднань, військових частин, начальникам військово-навчальних закладів, установ та організацій Міністерства оборони України здійснити конкретні заходи щодо підвищення рівня професійної та методичної підготовки, оновлення всієї системи навчання та виховання офіцерів органів виховної роботи, зосередити основні зусилля на:

згуртуванні військовослужбовців навколо ідеї державної незалежності України та усвідомлення кожним офіцером особистої відповідальності за забезпечення високої бойової та мобілізаційної готовності;

всебічному розвитку компетентності та професіоналізму з урахуванням досвіду будівництва Збройних Сил України та армій іноземних держав, рекомендацій соціальної психології, військової економіки, педагогіки та психології;

вивченні та вдосконаленні знань державної мови офіцерами та прапорщиками, створенні необхідних умов для самостійного оволодіння нею;

широкому використанні різноманітних форм психологічного впливу на особовий склад та забезпеченні соціального захисту військовослужбовців та членів їх родин, керуючись чинним законодавством.

2. Начальнику Головного управління виховної роботи Міністерства оборони України, начальникам управлінь (відділів, відділень) виховної роботи видів Збройних Сил України, військових округів, об'єднань, з'єднань, військово-навчальних закладів, установ та організацій Міністерства оборони України організувати проведення професійної підготовки офіцерів органів виховної роботи згідно з наказами та директивами Міністерства оборони України, іншими керівними документами з питань виховної роботи в Збройних Силах України, планами підготовки органів управління та військ.

3. Для якіснішої організації професійної та методичної підготовки офіцерів виховної роботи на навчальний рік спланувати збори:

у Головному управлінні виховної роботи Міністерства оборони України:

із начальниками управлінь виховної роботи видів Збройних Сил України, військових округів, начальниками відділів виховної роботи армій, корпусів, з'єднань центрального підпорядкування, військово-навчальних закладів - один раз на рік - 3 дні ;

із редакторами та заступниками редакторів газет видів Збройних Сил України, військових округів, об'єднань, з'єднань Збройних Сил України, військових округів, об'єднань, з'єднань Збройних Сил України та редакторами військових телерадіоредакцій - один раз на рік - 2 дні :

із начальниками відділів та відділень професійної атестації кадрів управлінь та відділів виховної роботи видів Збройних Сил України, військових округів, армій, корпусів - один раз на рік - 2 дні (проводити разом з Головним управлінням кадрів Міністерства оборони України);

у управліннях виховної роботи видів Збройних Сил України, військових округів:

із заступниками командирів з виховної роботи дивізій, бригад, баз, полків (кораблів), окремих батальйонів (дивізіонів) центрального (окружного) підпорядкування - один раз на рік - 3 дні;

із начальниками центрів культури, просвіти і дозвілля гарнізонів, старшими офіцерами (з культурно-виховної, просвітницької роботи, технічних засобів виховання і поліграфії) об'єднань, офіцерами (з культурно-виховної, просвітницької роботи, технічних засобів виховання та поліграфії) частин центрального (окружного підпорядкування - один раз на рік - 3 дні;

з офіцерами (народознавцями) частин центрального (окружного) підпорядкування - один раз на період навчання - 2 дні;

з психофізіологами на базі інтернатур вищих медичних навчальних закладів - 4 місяці через кожні 3 роки);

у відділах (відділеннях) виховної роботи армій, корпусів, дивізій, бригад:

із заступниками командирів з виховної роботи полків (кораблів), окремих батальйонів (дивізіонів), ескадрилій - один раз на період навчання протягом 2-3 днів;

з офіцерами-спеціалістами структур виховної роботи (соціологами, психологами, правознавцями, офіцерами по культурно-виховній, просвітницькій роботі, технічних засобах виховання та поліграфії) дивізійної та бригадної ланки - один раз на рік - 2 дні;

з офіцерами (народознавцями) дивізій, бригад та частин армійського (корпусного) підпорядкування - один раз на період навчання - 2 дні;

у відділах (відділеннях) виховної роботи центрального апарату Міністерства оборони України, будівельно-квартирних органів, залізничних військ:

із заступниками командирів з виховної роботи з'єднань та частин безпосереднього підпорядкування - один раз на рік - 3 дні, (проводиться в управліннях центрального апарату Міністерства оборони України під час проведення зборів із командирами частин);

з офіцерами - спеціалістами структур виховної роботи частин - один раз на рік - 2 дні (проводити по частинах або по регіонах);

у відділах (відділеннях) виховної роботи дивізій, окремих бригад, авіаційних груп, учбових центрів, військово-навчальних закладів та окремих полків :

із заступниками командирів батальйонів (дивізіонів), рот (батарей) з виховної роботи полків, окремих батальйонів (дивізіонів) - 1 раз на рік - 2 дні ;

з офіцерами - спеціалістами структур виховної роботи полкової ланки - один раз на рік - 2 дні;

з офіцерами (народознавцями) полків окремих батальйонів (дивізіонів) - один раз на період навчання - 2 дні.

4. Передбачити у кожному гарнізоні, військовій частині один день фахової підготовки щомісяця із залученням усіх спеціалістів виховної роботи.

5. Самостійну роботу офіцерів структур виховної роботи вважати головною формою навчання. Вона організується згідно з індивідуальними планами під контролем старших начальників. На самостійну роботу відводити 4 години щотижня.

6. Начальнику Головного управління виховної роботи Міністерства оборони України організувати перепідготовку заступників командирів рот (батарей) з виховної роботи 4 рази на рік строком по 2 місяці при Науково-дослідному і методичному центрі Головного управління виховної роботи Міністерства оборони України, забезпечуючи перепідготовку не менше 300 чоловік при кожному наборі слухачів.

При цьому професійне навчання різних категорій офіцерів органів виховної роботи проводити згідно з посадовим призначенням і практичними завданнями, які вирішують військах.

7. З метою утримання на високому рівні якості укомплектування Збройних Сил України фахівцями виховної роботи на воєнний час планувати роботу згідно з вимогами Директиви начальника Головного штабу Збройних Сил України № 115/2/0300 від 28.10.93р. та планом підготовки військовозобов'язаних з виховної роботи на учбових зборах.

8. Начальнику Головного фінансово-економічного управління Міністерства оборони України організувати фінансове забезпечення проведення зорової підготовки фахівців з виховної роботи на навчальний рік відповідно до поданих розрахунків Головним управлінням виховної роботи Міністерства оборони України.

9. Контроль за виконанням директиви покласти на заступника Міністра оборони України.

10. Директиву розіслати до окремої військової частини.

Міністр оборони України
генерал армії України

В.Г.РАДЕЦЬКИЙ

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ДИРЕКТИВА
Міністра оборони України

05.09.2005 року

м. Київ

№ Д-31

***Про передплату періодичних
друкованих видань у Збройних Силах
України***

З метою своєчасного забезпечення військовослужбовців і працівників Збройних Сил України інформацією про діяльність органів військового управління та життєдіяльність військ (сил), доведення до особового складу важливої суспільно-політичної інформації, якісної організації та організованого проведення передплати періодичних друкованих видань у Збройних Силах України

ПРОПОНУЮ:

1. Першому заступнику Міністра оборони України, начальнику Генерального штабу - Головнокомандувачу Збройних Сил України, заступникам Міністра оборони України, командувачам видів Збройних Сил України, командувачам військ оперативних командувань, керівникам структурних підрозділів центрального апарату Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України, командирам корпусів, з'єднань, військових частин, начальникам військових навчальних закладів, керівникам установ та організацій:

організувати колективну передплату періодичних друкованих видань в межах кошторисних призначень, які передбачені на ці цілі кошторисом Міністерства оборони України та згідно з Нормами колективної передплати на газети та журнали для народознавчих світлиць, медичних пунктів і варт військових частин (додаток 1 до директиви), Нормами колективної передплати на газети та журнали для бібліотек будинків офіцерів і солдатських клубів (додаток 2 до директиви), Нормами колективної передплати на газети та журнали для органів військового управління, командувань видів Збройних Сил України, оперативних командувань Сухопутних військ Збройних Сил України (додаток 3 до директиви), Нормами колективної передплати на газети та журнали для управління корпусів та їм рівних, бригад (полків) та їм рівних (додаток 4 до директиви), Нормами колективної передплати на газети та журнали для військових комісаріатів (додаток 5 до директиви), Нормами колективної передплати на газети та журнали для військових навчальних закладів, установ та організацій Збройних Сил України (додаток 6 до директиви), Нормами колективної передплати на газети та журнали для структурних підрозділів Генерального штабу Збройних Сил України (додаток 7 до директиви), Нормами колективної передплати на газети та журнали для структурних підрозділів Міністерства оборони України (додаток 8 до директиви);

дозволити у межах кошторисних призначень передплачувати періодичні друковані видання місцевих органів виконавчої влади, регіону (місця) дислокації об'єднання, з'єднання, військової частини, закладу, установи, організації з розрахунку по одному примірнику обласної та районної газети;

передплату газет та журналів проводити щороку: на перше півріччя - у період жовтень-листопад, на друге півріччя - у період квітень-травень через структурні підрозділи

Українського державного підприємства поштового зв'язку "Укрпошта" за місцем дислокації військових частин та підрозділів за рахунок коштів, передбачених бюджетною програмою КПКВ "2101120" "Культурно-виховна робота з особовим складом та членами сімей військовослужбовців Збройних Сил України" КЕКВ 1131, статтю 2215 кошторису Міністерства оборони України, а на особовий склад миротворчих контингентів за бюджетною програмою 2101230 "Забезпечення участі у міжнародних миротворчих операціях";

організувати роз'яснювальну роботу серед офіцерів, військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом, працівників Збройних Сил України та членів їхніх сімей, місцевого населення щодо участі у індивідуальній передплаті періодичних друкованих видань Міністерства оборони України;

своїми наказами (розпорядженнями) призначити організаторів з проведення передплати періодичних друкованих видань;

організувати роботу щодо залучення коштів спонсорів та шефів для передплат періодичних друкованих видань України, які не передбачені нормами колективної передплати на газети та журнали для органів військового управління, управлінь з'єднань, військових частин, установ та організацій;

налагодити співпрацю з керівниками обласних, районних державних адміністрацій, селищних рад, керівниками навчальних закладів з метою передплати періодичних друкованих видань військових засобів масової інформації для студентів військових кафедр, учнів, з якими проводиться допризовна підготовка, вихованців ліцеїв з підвищеною фізичною підготовкою;

до 30 червня та 30 грудня кожного року доповідати заступнику Міністра оборони України; (через Департамент гуманітарної політики Міністерства оборони України) про результати передплати періодичних друкованих видань у військах (силах) за підпорядкованістю.

2. Передплата газет та журналів для заступників Міністра оборони України, директорів Департаментів Міністерства оборони України, Управління прес-служби Міністерства оборони України понад встановлених норм здійснюється в межах кошторисних призначень, виходячи із завдань, що стоять перед Міністерством оборони України.

Відповідальність за проведення колективної передплати періодичних друкованих видань зазначеним категоріям осіб та структурним підрозділам покласти на директора Департаменту гуманітарної політики Міністерства оборони України за погодженням із заступником Міністра оборони України.

3. Передплата газет та журналів для начальника Генерального штабу - Головнокомандувача Збройних Сил України, його заступників, начальників головних управлінь Генерального штабу Збройних Сил України, начальників Центрального управління захисту інформації і криптології та Адміністративного управління Генерального штабу Збройних Сил України понад встановлених норм здійснюється в межах кошторисних призначень, виходячи із завдань, що стоять перед Генеральним штабом Збройних Сил України, за погодженням із заступником Міністра оборони України.

Відповідальність за проведення передплати періодичних друкованих видань зазначеним категоріям осіб покласти на начальника Головного управління з гуманітарних питань та соціального захисту Збройних Сил України - заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України за погодженням із заступником Міністра оборони України.

4. Директиву Міністра оборони України від 24 листопада 2004 року № Д-56 вважати такою, що втратила чинність.

5. Контроль за виконанням директиви покласти на заступника Міністра оборони України Паська В. В.

6. Директиву розіслати до окремої військової частини.

Міністр оборони України

А.С.ГРИЦЕНКО

НОРМИ
колективної передплати на газети та журнали для народознавчих світлиць,
медичних пунктів і варт військових частин

№ п/п	Назва видання	Кількість примірників		
		народознавчі світлиці	медичні пункти	варти
1.	Газета "Урядовий кур'єр"	1		
2	Газета "Народна армія"	3	1	1
3.	<i>Газета "День"</i>	1		
4.	<i>Газета "Дзеркало тижня"</i>	1		
5.	Регіональні газети Міністерства оборони України:	1	1	1
	газета "Флот України" *			
	газета "Крила України"			
	газета "Армія України"			
	газета "Слава і Честь"			
6.	Журнал "Військо України"	1		1
7.	Журнал "Атлантична панорама"	1		
8.	Журнал "Військова медицина України"		1	

* - для частин Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

Примітки:

1. Для особового складу миротворчих контингентів передплачувати газети та журнали з розрахунку один примірник газет "Урядовий кур'єр", "Голос України", "Народна армія" та газети виду Збройних Сил України (оперативного командування) на десять військовослужбовців; один примірник журналів "Військо України" та "Атлантична панорама" на п'ятдесят військовослужбовців.

2. Для військових частин та підрозділів Збройних Сил України, що дислоковані в Автономній Республіці Крим, норми передплати газет та журналів збільшуються вдвічі.

Заступник Міністра оборони України

М.І.НЕЩАДИМ

НОРМИ

колективної передплати на газети та журнали для бібліотек будинків
офіцерів і солдатських клубів

№ п/п	Назва видання	Кількість примірників	
		бібліотеки будинків офіцерів	бібліотеки солдатських клубів
1.	<i>Газета "Урядовий кур'єр"</i>	1	
2.	<i>Газета "Народна армія"</i>	2	2
3.	<i>Газета "Голос України"</i>	1	1
4.	<i>Газета "День"</i>	1	1
5.	<i>Газета "Дзеркало тижня"</i>	1	1
6.	Регіональні газети Міністерства оборони України:	2	2
	газета "Флот України" *		
	газета "Крила України"		
	газета "Армія України"		
	газета "Слава і Честь"		
7.	Журнал "Військо України"	1	1
8.	Журнал "Атлантична панорама"	1	1
9.	Журнал "Військово- історичний альманах"	1	1
10.	Журнал "Гуманітарний вісник Збройних Сил України"	1	1
11.	Журнал "Наука і оборона"	1	
12.	Журнал "Право військової сфери"	1	1

* - для частин Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

Примітка: для бібліотек клубів авіаційних полків передплачувати по 5 примірників газет "Голос України", "Народна армія", "Крила України" для забезпечення особового складу авіаційних ескадрилій, техніко-експлуатаційних частин та чергових ланок.

Заступник Міністра оборони України

М.І.НЕЩАДИМ

НОРМИ
колективної передплати на газети та журнали для органів військового управління, командувань видів Збройних Сил України, оперативних командувань Сухопутних військ Збройних Сил України

№ п/п	Назва видання	Кількість примірників	
		управління	прес-центр
1.	Газета "Урядовий кур'єр"	1	1
2.	Газета "Народна армія"	2	1
3.	Газета "Голос України"	2	1
4.	Газета "День"	1	1
5.	Газета "Дзеркало тижня"	1	1
6.	Регіональні газети Міністерства оборони України:		
	газета "Флот України" *	2	1
	газета "Крила України"	1	1
	газета "Армія України"	1	1
	газета "Слава і Честь"	1	1
7.	Журнал "Військо України"	1	1
8.	Журнал "Атлантична панорама"	1	1
9.	Журнал "Військово-історичний альманах"	1	
10.	Журнал "Гуманітарний вісник Збройних Сил України"	1	1
11.	Журнал "Наука і оборона"	1	1
12.	Журнал "Офіційний вісник України"	1	
13.	Журнал "Військова медицина України"	1	
14.	Журнал "Право військової сфери"	1	1

* - для частин Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

Заступник Міністра оборони України

М.І.НЕЩАДИМ

НОРМИ
колективної передплати на газети та журнали для управління корпусів
та їм рівних, бригад (полків) та їм рівних

№ п/п	Назва видання	Кількість примірників	
		корпуси та їм рівні	бригади, полки та їм рівні
1.	Газета "Урядовий кур'єр"	1	1
2.	Газета "Народна армія"	2	2
3.	Газета "Голос України"	1	1
4.	Газета "День"	1	1
5.	Газета "Дзеркало тижня"	1	1
6.	Регіональні газети Міністерства оборони України:		
	газета "Флот України" *	2	2
	газета "Крила України"	1	1
	газета "Армія України"	1	1
	газета "Слава і Честь"	1	1
7.	Журнал "Військо України"	1	1
8.	Журнал "Атлантична панорама"	1	1
9.	Журнал "Гуманітарний вісник Збройних Сил України"	1	1
10.	Журнал "Наука і оборона"	1	
11.	Журнал "Військова медицина України"	1	1

* - для частин Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

Заступник Міністра оборони України

М.І.НЕЩАДИМ

НОРМИ
колективної передплати на газети та журнали для військових комісаріатів

№ п/п	Назва видання	Кількість примірників	
		республіканський, обласні	районні
1.	Газета "Урядовий кур'єр"	1	1
2.	Газета "Народна армія"	2	1
3.	Газета "День"	1	
4.	Газета "Дзеркало тижня"	1	
5.	Газета "Голос України"	1	
6.	Регіональні газети Міністерства оборони України:	3	1
	газета "Флот України"	1	
	газета "Крила України"	1	
	газета "Армія України"	0/1	0/1
	газета "Слава і Честь"	1/0	1/0
7.	Журнал "Військо України"	1	1
8.	Журнал "Атлантична панорама"	1	

Примітка: числа 0/1 та 1/0 означають, що для військового комісаріату передбачена передплата регіональної газети Міністерства оборони України "Армія України" або "Слава і Честь" того оперативного командування, на території якого дислокується військовий комісаріат.

Заступник Міністра оборони України

М.І.НЕЩАДИМ

НОРМИ

колективної передплати на газети та журнали для військових навчальних закладів,
установ та організацій Збройних Сил України

№ п/п	Назва видання	Кількість примірників	
		військові навчальні заклади	інші***
1.	Газета "Урядовий кур'єр"	1	1
2.	Газета "Народна армія"	2	1
3.	Газета "Голос України"	1	
4.	Газета "День"	1	
5.	Газета "Дзеркало тижня"	1	
6.	Регіональні газети Міністерства оборони України:		
	газета "Флот України"	2	1*
	газета "Крила України"	1	1
	газета "Армія України"	1	1
	газета "Слава і Честь"	1	1
7.	Журнал "Військо України"	2	
8.	Журнал "Атлантична панорама"	2	
9.	Журнал "Військово- історичний альманах"	2	
10.	Журнал "Гуманітарний вісник Збройних Сил України"	1	
11.	Журнал "Наука і оборона"	2	
12.	Журнал "Військова медицина України"	1	1**
13.	Журнал "Право військової сфери"	1	

*- для частин Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

** - для військово-медичних частин, закладів та установ.

*** - інші - це військові частини, заклади та установи Збройних Сил України, крім бригад, полків, які утримуються за окремим штатом.

Примітка: для військових госпіталів додатково передплачувати по одному примірнику газети "Народна армія" та регіональної газети Міністерства оборони України на кожне лікувальне відділення.

Заступник Міністра оборони України

М.І.НЕЩАДИМ

НОРМИ

**колективної передплати на газети та журнали для структурних підрозділів
Генерального штабу Збройних Сил України**

№ п/п	Назва видання	Кількість примірників	
		головне управління	окремі управління, відділи
1.	Газета "Урядовий кур'єр"	1	1
2.	Газета "Народна армія"	2	1
3.	Газета "Голос України"	1	1
4.	Газета "День"	1	1
5.	Газета "Дзеркало тижня"	1	1
6.	Регіональні газети Міністерства оборони України:	1	1
	газета "Флот України" *		
	газета "Крила України"		
	газета "Армія України"		
	газета "Слава і Честь"		
7.	Журнал "Військо України"	2	1
8.	Журнал "Атлантична панорама"	2	1
9.	Журнал "Військово- історичний альманах"	2	1
10.	Журнал "Гуманітарний вісник Збройних Сил України"	1	1
11.	Журнал "Наука і оборона"	1	1
12.	Журнал "Офіційний вісник України"		1*
13.	Журнал "Право військової сфери"	1	

* - передплачувати для забезпечення діяльності управління правового забезпечення Генерального штабу Збройних Сил України.

Заступник Міністра оборони України

М.І.НЕЩАДИМ

НОРМИ
колективної передплати на газети та журнали для структурних підрозділів
Міністерства оборони України

№ п/п	Назва видання	Кількість примірників	
		департамент	окремі управління, відділи
1.	Газета "Урядовий кур'єр"	1	1
2.	Газета "Народна армія"	2	1
3.	Газета "Голос України"	1	1
4.	Газета "День"	1	1
5.	Газета "Дзеркало тижня"	1	1
6.	Регіональні газети МО України:	1	1
	газета "Флот України" *		
	газета "Крила України"		
	газета "Армія України"		
	газета "Слава і Честь"		
7.	Журнал "Військо України"	2	1
8.	Журнал "Атлантична панорама"	2	1
9.	Журнал "Військово-історичний альманах"	2	1
10.	Журнал "Гуманітарний вісник Збройних Сил України"	1	1
11.	Журнал "Наука і оборона"	1	1
12.	Журнал "Офіційний вісник України"	1*	
13.	Журнал "Військова медицина України"	1**	
14.	Журнал "Право військової сфери"	1	

* - передплачувати для забезпечення діяльності Правового департаменту Міністерства оборони України та Департаменту гуманітарної політики Міністерства оборони України.

** - передплачувати для забезпечення діяльності Департаменту охорони здоров'я Міністерства оборони України.

Заступник Міністра оборони України

М.І.НЕЩАДИМ

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ДИРЕКТИВА
Міністра оборони України

28.12.2005

м. Київ

№ Д-49

**Про заходи щодо сприяння реалізації
виборчих прав військовослужбовців
Збройних Сил України**

В Україні розпочато підготовку до виборів народних депутатів України. Аналіз роботи, проведеної у попередні роки Міністерством оборони України, Генеральним штабом Збройних Сил України та іншими органами військового управління щодо створення умов для забезпечення демократичного свідомого волевиявлення військовослужбовців на виборах, сприяння в реалізації їх прав вільно обиратися і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, показав, що в цій роботі не вдалося повністю виключити випадки порушень законодавства щодо забезпечення реалізації військовослужбовцями їх виборчих прав.

У зв'язку з проведенням заходів, пов'язаних з реформуванням Збройних Сил України, мали місце окремі випадки несвоєчасного надання інформації до відповідних виборчих органів стосовно військовослужбовців, які були звільнені чи переведені до нового місця служби. Не завжди якісно працювали особи, які відповідали за проведення звірок з представниками органів, що здійснюють облік виборців. Наслідком їхньої недбалості стали помилки в написанні прізвищ, імен, по батькові в списках виборців.

Не завжди належним чином було організовано проведення виборів у лікувальних закладах, внаслідок чого окремі військовослужбовці, що знаходилися на стаціонарному лікуванні, не змогли реалізувати свої виборчі права.

Зазначені та інші недоліки певною мірою знецінюють зусилля керівного складу Міністерства оборони України та Збройних Сил України щодо забезпечення здійснення кожним військовослужбовцем Збройних Сил України гарантованого Конституцією України права вільно обирати і бути обраним до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

З метою забезпечення дотримання конституційних прав і свобод особового складу Збройних Сил України під час підготовки та проведення виборів народних депутатів України, врахування особливостей реалізації ними виборчих прав (додаток до директиви)

ПРОПОНУЮ:

1. Командирам (начальникам) органів військового управління, об'єднань, з'єднань, військових частин, військових навчальних закладів, установ та організацій Збройних Сил України (далі - військові частини):

забезпечити дотримання у військових частинах вимог Конституції України, законів України "Про вибори народних депутатів України" (и редакції Закону України від 7 липня 2005 року № 2777-ІУ), "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей", "Про Збройні Сили України", Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України під час: проведення передвиборчої агітації, підготовки та проведення виборам народних депутатів України;

забезпечити реалізацію під час виборчого процесу законних прав та гарантій військовослужбовців та працівників Збройних Сил України, які є кандидатами в народні депутати України, відповідно до етапі 2 Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей", статті 73 Закону України "Про вибори народних депутатів України";

організувати проведення інформаційно-роз'яснювальних заходів щодо підготовки до виборів народних депутатів України, оперативно інформувати підлеглий особовий склад про хід передвиборчої кампанії;

у гарнізонних будинках офіцерів, клубів та народознавчих світлицях військових частин, на території військових містечок обладнати куточки виборців, де розмістити витяги із Конституції України, Закону України "Про вибори народних депутатів України", а також законів України, зазначених у абзаці другому цього пункту, офіційні матеріали Центральної виборчої комісії, відповідних окружних та територіальних виборчих комісій, розклад роботи та телефони цих комісій, оголошення про час та місце зустрічей -\ окремими кандидатами у депутати чи уповноваженими особами партій (блоків), що організують командири військових частин спільно з відповідною окружною виборчою комісією, інші інформаційні матеріали, видані ЦВК;

у системі гуманітарної підготовки з усіма категоріям військовослужбовців та працівників Збройних Сил України провести заняття з вивчення положень Конституції України, Закону України "Про вибори народних депутатів України", що стосуються виборчого процесу;

забезпечити безумовне виконання періодичними виданнями виді а Збройних Сил України, оперативних командувань вимог частини четвертої статті 13 Закону України "Про вибори народних депутатів України" щодо об'єктивного висвітлення ходу підготовки і проведення виборів;

забезпечити своєчасне подання списків виборців усіх категорій військовослужбовців та членів їхніх сімей, які зареєстровані за адресами військових частин, до органів, що складають списки виборців, за формою і ° строки, передбачені статтею 39 Закону України "Про вибори народних депутатів України";

визначити перелік військових містечок, де будуть створені спеціальні виборчі дільниці, про що повідомити відповідну виборчу комісію у строки і за формою, передбаченою статтею 21 Закону України "Про вибори народних депутатів України";

забезпечити участь представників військових частин у роботі окружних та дільничних виборчих комісій з підготовки та проведення виборів;

організовані відповідною окружною виборчою комісією спільно з командирами військових частин відповідно до частини другої статті 71 Закону України "Про вибори народних депутатів України" зустрічі кандидатів у народні депутати України та уповноважених осіб партій (блоків) з виборцями - військовослужбовцями проводити в клубах, народознавчих світлицях військових частин чи інших спеціально облаштованих приміщеннях;

для забезпечення вільного волевиявлення військовослужбовцям строкової військової служби в день виборів надати звільнення не менш як на чотири години, відповідно до частини третьої статті 217 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, частини третьої статті 6 Закону України "Про вибори народних депутатів України";

ужити всіх необхідних заходів для забезпечення виконання вимог статті 71 Закону України "Про вибори народних депутатів України", яка встановлює обмеження щодо ведення передвиборчої агітації. Зокрема не допускати відвідання військових частин окремими кандидатами у депутати чи уповноваженими особами партій (блоків), залучення військовослужбовців для передвиборчої агітації або використання їх для будь-яких робіт, пов'язаних з проведенням передвиборчої агітації.

2. Директору Департаменту гуманітарної політики Міністерства оборони України, начальнику Головного управління з гуманітарних питань та соціального захисту Збройних Сил України — заступнику начальника Генерального штабу Збройних Сил України:

через заступників командирів з гуманітарних питань усіх рівнів здійснювати моніторинг ходу підготовки та проведення виборів;

у разі виявлення у військових частинах ускладнень щодо забезпечення застосування окремих положень виборчого законодавства, оперативно направляти методичні рекомендації та роз'яснення.

3. Контроль за виконанням директиви покласти на заступника Міністра оборони України Паська В. В.

4. Директиву розіслати до окремої військової частини.

Міністр оборони України

А.С. ГРИЦЕНКО

ВИТЯГ

**із законодавчих актів, які стосуються особливостей реалізації виборчих прав
військовослужбовцями**

Закон України
"Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей"
<p><u>Стаття 5. Забезпечення громадянських прав і свобод військовослужбовців</u> Військовослужбовці - громадяни України, які проходять службу на території України, беруть участь у всеукраїнському і місцевих референдумах, обирають і можуть бути обраними до відповідних місцевих рад та інших виборних державних органів згідно з Конституцією.</p> <p>Військовослужбовцям, які балотуються кандидатами у народні депутати, депутати місцевих рад, їх командири (начальники) повинні створювати належні умови для здійснення цього права.</p> <p>Народний депутат України, який є військовослужбовцем, на строк виконання депутатських повноважень прикомандирується до Верховної Ради України із залишенням на строк виконання депутатських повноважень на військовій службі.</p> <p style="text-align: center;">Військовослужбовці не можуть бути членами будь-яких політичних партій або організацій чи рухів</p>
Закон України "Про Збройні Сили України"
<u>Стаття 17. Обмеження політичної діяльності у Збройних Силах України</u>
Військовослужбовці зупиняють членство у політичних партіях та професійних спілках на період військової служби.
Статут внутрішньої служби Збройних Сил України
<p><u>Частина третя статті 217.</u></p> <p>Для забезпечення вільного волевиявлення військовослужбовцям строкової служби в день виборів надається звільнення не менш як на чотири години, крім тих військовослужбовців, які призначені до складу добового наряду. Голосування військовослужбовців, які несуть службу в наряді, проводиться у вільний від несення цієї служби час.</p>
Закон України "Про вибори народних депутатів України"
<u>Стаття 2. Загальне виборче право</u>
<p>1. Вибори депутатів є загальними. Право голосу на виборах депутатів мають громадяни України, яким на день виборів виповнилося вісімнадцять років.</p> <p>3. Документом, який підтверджує особу та громадянство України виборця на виборах депутатів, є: 3) військовий квиток (виключно для військовослужбовців строкової служби);</p> <p><u>Стаття 6. Вільні вибори</u></p> <p>1. Вибори депутатів є вільними. Громадянам України забезпечуються умови для вільного формування своєї волі та її вільного виявлення при голосуванні.</p> <p>2. Застосування насильства, погроз, обману, підкупу чи будь-яких інших дій, що перешкоджають вільному формуванню та вільному виявленню волі виборця,</p>

забороняється.

3 Для забезпечення умов для вільного волевиявлення військовослужбовцям строкової служби в день виборів надається відпустка для участі в голосуванні не менш як на чотири години.

Стаття 9. Право бути обраним

1. Депутатом може бути обраний громадянин України, який на день виборів досяг двадцяти одного року, має право голосу і проживає в Україні протягом останніх п'яти років.

2. Проживання в Україні за цим Законом означає:

5) перебування у складі формування Збройних Сил України, дислокованого за межами України.

Стаття 13. Публічність і відкритість виборчого процесу

4 Засоби масової інформації зобов'язані об'єктивно висвітлювати хід підготовки і проведення виборів. Представникам засобів масової інформації гарантується безперешкодний доступ на всі публічні заходи пов'язані з виборами, а на засідання виборчих комісій та на виборчу дільницю у день виборів - на умовах визначених частиною третьою статті 34 цього Закону. Виборчі комісії, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, посадові і службові особи цих органів зобов'язані в межах своїх повноважень надавати їм інформацію щодо підготовки і проведення виборів депутатів.

Стаття 21. Спеціальні виборчі дільниці

5. У військових частинах (формуваннях) виборчі дільниці, як правило, не утворюються. Військовослужбовці голосують на звичайних виборчих дільницях, розташованих за межами військових частин (формувань). Спеціальна виборча дільниця на території військової частини (формування), дислокованої за межами населеного пункту на значній віддалі від нього, може утворюватися як виняток Центральною виборчою комісією за поданням відповідної окружної виборчої комісії. Таке подання повинно надійти до Центральної виборчої комісії не пізніше як за п'ятдесят п'ять днів до дня виборів. Підставою для такого подання є звернення командира військової частини (формування) до відповідної окружної комісії, яке повинно надійти не пізніше як за п'ятдесят вісім днів до дня виборів.

6. У зверненні, передбаченому частиною п'ятою цієї статті, зазначаються:

1) номер та (або) адреса військової частини (формування);

2) обґрунтування необхідності утворення спеціальної виборчої дільниці у військовій частині (формуванні);

3) орієнтовна кількість виборців на такій виборчій дільниці;

4) наявність відповідного приміщення для голосування та його адреса (у разі, якщо адреса приміщення для голосування відмінна від юридичної адреси військової частини (формування));

5) зобов'язання щодо забезпечення відкритого доступу до приміщення для голосування членів відповідної виборчої комісії та осіб, які за цим Законом мають право бути присутніми при голосуванні та підрахунку голосів.

7. У винятковому випадку ... непередбаченого утворення (передислокації) військової частини (формування), дислокованої за межами населеного пункту на значній віддалі від нього, спеціальна виборча дільниця може утворюватися Центральною виборчою комісією не пізніше як за десять днів до дня виборів за поданням відповідної

окружної виборчої комісії. Зазначене подання вноситься окружною виборчою комісією не пізніше як за п'ятнадцять днів до дня виборів на підставі відповідного звернення ... командира військової частини (формування).

Стаття 22. Закордонні виборчі дільниці

2. Закордонні виборчі дільниці утворюються ... у військових частинах (формуваннях), дислокованих за межами України.

6. Закордонні виборчі дільниці утворюються Центральною виборчою комісією у строки, встановлені частиною п'ятою статті 19 цього Закону. Центральна виборча комісія своїм рішенням визначає ... найменування та місце дислокації військової частини (формування), дислокованої за межами України.

7. Подання Міністерства закордонних справ України, передбачене частиною першою цієї статті, повинно надійти до Центральної виборчої комісії не пізніше як за п'ятдесят п'ять днів до дня виборів. Таке подання підписується Міністром закордонних справ України та скріплюється печаткою Міністерства. У поданні зазначаються:

2)... найменування та адреса військової частини (формування), дислокованої за межами України;

8. У винятковому випадку ... передислокації військових частин (формувань) закордонна виборча дільниця може утворюватися Центральною виборчою комісією не пізніше як за десять днів до дня виборів за поданням Міністерства закордонних справ України. Зазначене подання повинно надійти до Центральної виборчої комісії не пізніше як за п'ятнадцять днів до дня виборів. У такому поданні, крім відомостей, передбачених частиною сьомою цієї статті, обов'язково надається обґрунтування необхідності утворення відповідної закордонної виборчої дільниці.

Стаття 39. Порядок складання загальних списків виборців

10. До загального списку виборців включаються громадяни України, які досягли або на день виборів досягнуть вісімнадцяти років і мають право голосу та які на час складання загального списку виборців проживають на відповідній території або перебувають на строковій службі у військових частинах (формуваннях), дислокованих на відповідній території. При цьому до загального списку виборців заносяться такі відомості про виборця:

- 1) прізвище, ім'я, по батькові;
- 2) дата народження;

3) місце народження (держава, область, район, місто, селище, село) відповідно до адміністративно-територіального устрою на час складання списків виборців;

- 4) місце проживання (із зазначенням адреси житла) або місце перебування;
- 5) у разі необхідності - примітка про постійну нездатність пересуватися самостійно.

12. До районної, міської робочої групи обліку виборців до 1 вересня року, який передує року проведення чергових виборів народних депутатів України, відомості про громадян України, яким виповнилося чи виповниться до дня виборів вісімнадцять років, за формою, затвердженою Центральною виборчою комісією, подають:

4) керівники місцевих військових комісаріатів - про громадян України, які проживали на відповідній території та призвані на строкову військову службу протягом останніх восьми місяців;

5) командири військових частин (формувань), дислокованих на території відповідного міста чи району, - про громадян України, які проживають на території дислокації відповідної військової частини (формування), у тому числі щодо військовослужбовців строкової служби, які не будуть звільнені в запас до дня виборів.

13. До робочої групи обліку виборців, які проживають або перебувають за кордоном, до 1 вересня року, який передує року проведення чергових виборів народних депутатів України, подають інформацію:

2) Міністерство оборони України - про громадян України, які проходять службу у військових частинах (формуваннях), дислокованих за межами України.

15. Відомості, передбачені у частинах дванадцятій та тринадцятій цієї статті, подаються за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. Зазначені відомості подаються на паперових носіях та в електронному вигляді. Достовірність відомостей засвідчується на кожному аркуші підписом ... командира військової частини (формування), та скріплюються печаткою ... військової частини (формування).

16. ... командири військових частин (формувань), зазначені у частинах дванадцятій та тринадцятій цієї статті, зобов'язані забезпечити своєчасне подання повних і достовірних відомостей за встановленою формою.

17. Державний контроль за дотриманням ... командирами військових частин (формувань) порядку складання загальних списків виборців здійснюють Кабінет Міністрів України та Центральна виборча комісія.

Стаття 41. Порядок складання списків виборців для звичайних виборчих дільниць

4. У списку виборців на виборчій дільниці зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, дата народження (число, місяць, рік), місце проживання та адреса житла виборця, а для військовослужбовців строкової служби ... адреса місця перебування. У списку виборців передбачаються відповідні місця для підписів виборців за отримання виборчого бюлетеня у день виборів та приміток. Виборці включаються до списку в порядку, зручному для проведення голосування.

Стаття 44. Порядок прийняття рішень про внесення змін до списку виборців на звичайній виборчій дільниці

4. Не пізніше як за шість днів до дня виборів до окружної виборчої комісії за формою, передбаченою частиною п'ятнадцятою статті 39 цього Закону, подають відомості:

3) керівники місцевих військових комісаріатів - про громадян України, які проживали на відповідній території та призвані на строкову військову службу після 1 вересня року, що передує року проведення виборів, а також про громадян, які звільнилися в запас після закінчення строкової військової служби протягом того ж часу;

4) командири військових частин (формувань), дислокованих на території відповідного міста чи району, - про зміни у переліку громадян України, які проживають на території дислокації відповідної військової частини (формування), у тому числі щодо військовослужбовців строкової служби, які не будуть звільнені в запас до дня виборів, порівняно з поданням, зазначеним у пункті 5 частини дванадцятої статті 39 цього Закону.

Стаття 46. Порядок складання та уточнення списку виборців на спеціальних виборчих дільницях

1. На спеціальних виборчих дільницях (крім дільниць у стаціонарних лікувальних закладах) списки виборців складаються не пізніше як за двадцять днів до дня виборів відповідними дільничними виборчими комісіями за формою, зазначеною у частині другій статті 41 цього Закону, на підставі відомостей, поданих капітанами суден, командирами військових частин (формувань), де утворені такі виборчі дільниці.

3. Відомості, зазначені у частинах першій та другій цієї статті, подаються в одному

примірнику за підписом ... капітана судна, командира військової частини (формування) і засвідчуються відповідною печаткою. ... капітан судна, командир військової частини (формування) забезпечує не пізніше як за двадцять три дні, до дня виборів подання вказаних відомостей дільничній виборчій комісії та їх достовірність.

9. Округна виборча комісія або дільнична виборча комісія спеціальної виборчої дільниці на вимогу члена відповідної комісії, кандидата у депутати, уповноваженої особи партії (блоку) має право внести запит до ... командирів військових частин (формувань) щодо надання для ознайомлення документів, які ... містять інформацію про проживання (перебування) виборців на території дислокації військової частини (формування). Вказані посадові та службові особи зобов'язані надати зазначені документи або їх достовірні копії не пізніше як на третій день після отримання запиту виборчої комісії, але не пізніше як за два дні до дня виборів.

10. У разі утворення спеціальної виборчої дільниці у винятковому випадку відповідно до частини сьомої статті 21 цього Закону список виборців складається дільничною виборчою комісією не пізніше як за сім днів до дня виборів на підставі відомостей, поданих ... капітаном судна, командиром військової частини (формування). Вказані відомості подаються не пізніше як за вісім днів до дня виборів в одному примірнику за підписом ... командира військової частини (формування) і засвідчуються відповідною печаткою. Після складення списку виборців на такій виборчій дільниці один примірник списку виборців невідкладно передається до відповідної округної виборчої комісії. Виборча комісія дільниці, утвореної на судні, що перебуває у плаванні під Державним Прапором України, чи на полярній станції України, може передавати зміст списку виборців за допомогою технічних засобів зв'язку.

Стаття 47. Порядок складання та уточнення СПИСКУ виборців на закордонних виборчих дільницях

2. Не пізніше як за десять днів до дня виборів до дільничної виборчої комісії відповідної закордонної виборчої дільниці за формою, передбаченою частиною п'ятнадцятою статті 39 цього Закону, подають відомості:

2) командири військових частин (формувань), дислокованих за межами України, - про громадян України, які проходять службу у військових частинах (формуваннях), дислокованих за межами України, з урахуванням змін, які відбулися після 1 липня року, що передує року проведення виборів.

3. Відомості, зазначені у частині другій цієї статті, подаються в одному примірнику за підписом ... командира військової частини (формування) і засвідчуються відповідною печаткою. ... командир військової частини (формування) забезпечує своєчасність подання вказаних відомостей дільничній виборчій комісії та їх достовірність.

8. У разі утворення закордонної виборчої дільниці у винятковому випадку відповідно до частини восьмої статті 22 цього Закону список виборців складається дільничною виборчою комісією не пізніше як за сім днів до дня виборів на підставі відомостей, поданих ... командиром військової частини (формування). Зазначені відомості подаються не пізніше як за вісім днів до дня виборів в одному примірнику за підписом ... командира військової частини (формування) і засвідчуються відповідною печаткою.

Стаття 57. Порядок висування кандидатів у депутати

2. Партія (блок) може висунути кандидатом у депутати ... позапартійну особу, яка відповідно до статті 9 цього Закону має право бути обраною депутатом.

Стаття 64. Скасування реєстрації кандидата (кандидатів) у депутати

4. Центральна виборча комісія оголошує окремому кандидатові у депутати попередження, що оприлюднюється в загальнодержавних засобах масової інформації, у разі:

4) встановлення судом при розгляді виборчого спору, що кандидат у депутати, який займає посаду ... у військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, залучав або використовував для проведення передвиборної агітації підлеглих йому осіб, службовий транспорт, зв'язок, устаткування, приміщення, інші об'єкти та ресурси за місцем роботи (зловживання службовим становищем);

Стаття 71. Обмеження щодо ведення передвиборної агітації

2. У військових частинах (формуваннях) ... передвиборна агітація обмежується. Відвідання військових частин (формувань) ... окремими кандидатами у депутати чи уповноваженими особами партій (блоків) забороняється. Зустрічі цих осіб з виборцями організуються відповідною окружною виборчою комісією спільно з командиром військової частини (формування)... з обов'язковим повідомленням ніяк пізніш як за три дні до дня зустрічі всіх уповноважених осіб партій (блоків) у відповідному територіальному виборчому окрузі.

22. Кандидатам у депутати, які займають посади ... військових частинах (формуваннях), забороняється залучати для передвиборної агітації або використовувати для будь-якої роботи, пов'язаної з проведенням передвиборної агітації, підлеглих їм осіб за місцем роботи чи інших осіб, що перебувають у службовій залежності чи адміністративному підпорядкуванні від них (у робочий час), службовий транспорт, зв'язок, устаткування, приміщення, інші об'єкти та ресурси за місцем роботи, а також використовувати службові чи виробничі наради, збори колективу для проведення передвиборної агітації.

Стаття 72. Гарантії діяльності партій (блоків) у виборчому процесі

2. Не може бути представником партії (блоку): ... військовослужбовець; особа, яка проходить альтернативну (невійськову) службу.

Стаття 73. Гарантії діяльності кандидатів у депутати

2. Кандидат у депутати під час виборчого процесу не може бути звільнений з роботи з ініціативи ... командира військової частини (формування). Кандидат у депутати без його згоди не може бути переведений на іншу роботу, направлений у відрядження, а також призваний на військову або альтернативну (невійськову) службу, навчальні (перевірні) та спеціальні збори військовозобов'язаних.

Стаття 75. Офіційні спостерігачі від партій (блоків)

1. Не може бути офіційним спостерігачем від партії (блоку): ... військовослужбовець; особа, яка проходить альтернативну (невійськову) службу.

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ДИРЕКТИВА
Міністра оборони України

17.04.2006

м. Київ

№ Д-22

Про вдосконалення системи військово-патріотичного виховання у Збройних Силах України

Упорядкування цивільно-військових відносин щодо реалізації вимог Законів України «Про оборону України» та «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами» вимагає системної перебудови діяльності службових осіб, органів військового управління з питань патріотичного виховання свідомого захисника соборної незалежної України.

Основа цієї діяльності полягає в зміщенні акцентів з організації Міністерством оборони України власних затратних заходів на проведення спільних з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування акцій загальнодержавного рівня та таких спільних заходів місцевого значення, що не несуть значних фінансових витрат і реально можуть бути виконані за наявних сил та засобів.

Здійснення у 2005 році спільного пілотного проекту Міністерства оборони України та територіальної громади міста Українка Київської області «Захист Вітчизни — справа загальна» засвідчило результативність такого підходу.

З метою поширення досвіду, набутого під час реалізації зазначеного проекту, удосконалення роботи з військово-патріотичного виховання у Збройних Силах України та надання їй системного характеру

ПРОПОНУЮ:

1. Начальнику Генерального штабу — Головнокомандувачу Збройних Сил України, заступникам Міністра оборони України, командувачам видів Збройних Сил України, командирам об'єднань, з'єднань, військових частин, начальникам вищих військових навчальних закладів, установ та організацій Збройних Сил України:

вжити заходів щодо подолання у сфері патріотичного виховання військовослужбовців стереотипів минулого. Роз'яснювати безперервність та спадкоємність розвитку війська в обстоюванні ідеалів державності та незалежності, утверджувати в суспільній свідомості об'єктивну оцінку ролі збройних сил в українській історії;

здійснювати організацію взаємодії з питань військово-патріотичного виховання з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, керівниками загальноосвітніх навчальних закладів, підприємств, установ на підставі планів спільної роботи, які укладати, як правило, на рік. Заходи планувати з урахуванням інтересів сторін та з визначенням розподілу їхніх повноважень і відповідальності;

продовжувати, з урахуванням набутого досвіду, практику проведення у військових частинах «Дня відкритих дверей» для цивільного населення з нагоди складання Військової присяги, державних та військових професійних свят з ознайомленням із умовами проходження військової служби і забезпечення особового складу, оглядом зразків озброєння

та військової техніки;

забезпечити поширення та використання позитивного досвіду пілотного проекту «Захист Вітчизни — справа загальна» та мистецької акції «Як я захищатиму Батьківщину», які були проведені Міністерством оборони України в 2005 році, для організації та проведення подібних заходів військово-патріотичного спрямування;

практикувати запрошення представників органів виконавчої влади, громадських організацій, ветеранів війни та військової служби на збори офіцерів, зустрічі з особовим складом та членами сімей військовослужбовців. Організувати відвідування ними військових містечок (гарнізонів), полігонів та навчальних центрів під час проведення днів інформування, місячників військово-шефської та патріотичної роботи:

використовувати відзначення державних свят, знаменних дат в історії держави, річниць військових частин як засіб активізації діяльності з військово-патріотичного виховання особового складу;

активізувати співпрацю із засобами масової інформації з метою поширення об'єктивної інформації про Збройні Сили України та створення їх позитивного іміджу;

упроваджувати до навчально-виховного процесу в Збройних Силах України сучасні досягнення педагогіки та психології, національні культурні і наукові традиції для підвищення ефективності виховної роботи.

2. Начальнику Генерального штабу — Головнокомандувачу Збройних Сил України:

підготувати до 5 грудня 2006 року проект директиви Міністра оборони України «Про розвиток у Збройних Силах України культури і духовності, забезпечення умов для реалізації творчих здібностей і талантів військовослужбовців та членів їхніх сімей»;

вирішити питання щодо поетапного вручення до Дня Збройних Сил України (починаючи з 2006 року) Бойових Прапорів військовим частинам Збройних Сил України, які їх не мають та не підлягатимуть розформуванню;

підготувати до 5 грудня 2006 року проект наказу Міністра оборони України «Про упорядкування діяльності будинків офіцерів та клубів Збройних Сил України», яким увести в дію Положення про будинки офіцерів Збройних Сил України та Положення про клуби Збройних Сил України.

3. Директору Департаменту гуманітарної політики Міністерства оборони України:

з метою подальшого утвердження української мови у військовому середовищі спільно з Лігою українських меценатів та Освітньою фундацією Петра Яцика (за згодою) до 10 вересня 2006 року підготувати проект наказу Міністра оборони України «Про введення в дію Положення про щорічне проведення у Збройних Силах України Міжнародного конкурсу української мови імені П. Яцика»;

з 9 травня до 6 грудня 2006 року провести огляд-конкурс військових музеїв до 15-ї річниці Збройних Сил України. У майбутньому такі огляди-конкурси проводити поетапно, заключні — через кожні 5 років до Дня Збройних Сил України;

до 15-ї річниці Збройних Сил України спільно з Радою Організації ветеранів України, товариством «Меморіал» (за згодою) підготувати Каталог меморіалів (пам'ятників) загиблим в роки Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років у місцях дислокації військових частин для здійснення заходів Щодо їх упорядкування;

щорічно до 30 листопада готувати Календар державних і професійних свят, знаменних (пам'ятних) дат культур» і релігії, української історії та її збройних сил на наступний рік та друкувати у військових періодичних виданнях на допомогу органам військового управління.

4. Начальнику Національної академії оборони України спільно з начальником Головного управління особового складу Генерального штабу Збройних Сил України до 10 грудня 2006 року підготувати навчально-методичний посібник для командирів (начальників) «Військово-патріотичне виховання особового складу Збройних Сил України».

5. Контроль за виконанням директиви покласти на відповідного заступника Міністра оборони України.

6. Директиву розіслати до окремої військової частини.

Міністр оборони України

А.С. ГРИЦЕНКО

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ДИРЕКТИВА
Міністра оборони України

21.04.2006

м. Київ

№ Д-25

**Про впорядкування питань
задоволення релігійних потреб
військовослужбовців Збройних
Сил України**

Одним із завдань побудови демократичного суспільства в Україні є забезпечення конституційних прав і свобод громадян, відповідність європейським стандартам в гуманітарній сфері життєдіяльності суспільства загалом та Збройних Сил України зокрема. Серед важливих складових цього процесу є забезпечення свободи совісті.

З метою забезпечення дотримання конституційних прав і свобод військовослужбовців Збройних Сил України, вимог законодавства України у сфері свободи совісті, недопущення стихійності у сфері взаємодії з представниками різних церков (релігійних організацій), врегулювання механізму задоволення релігійних потреб віруючих військовослужбовців

ПРОПОНУЮ:

1. Керівникам органів військового управління, командирам (начальникам) військових частин, військових навчальних закладів, установ та організацій Збройних Сил України:

у діяльності щодо задоволення релігійних потреб віруючих військовослужбовців керуватись Конституцією України, законами України "Про Збройні Сили України", "Про свободу совісті та релігійні організації", "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей", а також іншими законодавчими та нормативно-правовими актами України;

під час проведення заходів щодо задоволення релігійних потреб військовослужбовців не допускати будь-якого примусу щодо визначення військовослужбовцем свого ставлення до релігії, до сповідання або відмови від сповідання релігії, до участі або неучасті в богослужіннях, релігійних обрядах і церемоніях, до навчання релігії;

дотримуватись принципу рівності всіх церков (релігійних організацій), що здійснюють задоволення релігійних потреб своїх віруючих, які служать у Збройних Силах України;

не допускати розпалювання міжконфесійних суперечок серед військовослужбовців;

знати складові релігійної обстановки у підпорядкованих військових частинах (додаток до директиви);

допуск духовенства і представників релігійних організацій на території військових частин здійснювати у встановленому порядку з дотриманням вимог щодо охорони державної таємниці;

під час організації спільних заходів і запрошення духовенства та представників церков і релігійних організацій враховувати наявність віруючих цього релігійного напрямку (конфесії) серед підлеглих;

під час планування спільних заходів враховувати релігійну обстановку в районі дислокації військових частин, в тому числі:

ступінь впливу релігійних конфесій на релігійну ситуацію в районі;

перелік та загальну кількість релігійних організацій (громад) в районі дислокації, вчення (керівництво) яких заперечує виконання військового обов'язку своїми віруючими;

перелік релігійних організацій (чи їх представників) екстремістського спрямування, заборонених законодавством України чи за рішенням суду;

перелік місцевих релігійних організацій (громад), між якими існують міжконфесійні протиріччя, що проявлялись у формі масових публічних акцій;

за бажанням віруючих військовослужбовців, надавати їм у встановленому порядку можливість відвідувати храми, які знаходяться у місці дислокації військової частини, для участі у богослужіннях і виконанні релігійних обрядів, якщо це не заважає несенню бойового чергування та виконанню службових обов'язків;

у разі надходження прохання з боку віруючих військовослужбовців запрошувати священнослужителів (представників релігійних організацій) для проведення духовно-релігійних заходів на релігійні свята, які визнані законодавством України як святкові дні, а також за потреби – на інші релігійні свята;

володіти інформацією щодо приміщень і будівель на території військових частин, які використовуються релігійними організаціями для задоволення релігійних потреб, а саме:

дату та умови передачі будівлі (приміщення) в оренду релігійній організації та її пристосування (переобладнання) для задоволення релігійних потреб;

якому святому присвячена;

духовенство якої релігійної організації використовує споруду (приміщення);

у десятиденний термін після надходження від релігійних організацій звернень щодо передачі в оренду споруд (приміщень) військових частин з метою їх використання як культових будівель, інформувати про це Департамент гуманітарної політики Міністерства оборони України;

до 25 січня кожного року надавати до Департаменту гуманітарної політики Міністерства оборони України інформацію щодо укладених з релігійними організаціями договорів оренди;

наказами по військовій частині передбачити час, порядок проведення заходів для віруючих військовослужбовців на території військової частини та за її межами;

під час планування співпраці з представниками різних релігійних організацій враховувати, відповідно до отриманої від місцевих органів виконавчої влади інформації, наявність міжконфесійних непорозумінь, що можуть негативно впливати на морально-психологічний клімат у військових підрозділах, а за необхідності – утримуватись від стосунків з релігійними організаціями та їх окремими представниками, що поширюють конфлікти серед військовослужбовців;

виключити стосунки з представниками релігійних організацій (громад) конфліктуємих між собою, особливо за наявності фактів порушення ними громадського порядку, нанесення шкоди здоров'ю громадян чи інших порушень законодавства України;

під час планування роботи та координації діяльності з релігійними організаціями налагодити зв'язок з їх центральними та місцевими структурами та місцевими органами виконавчої влади;

співпраця з представниками релігійних організацій щодо задоволення релігійних потреб військовослужбовців може проводитись у таких формах:

організація у військових частинах (згідно з планом святкового чи вихідного дня) святкування релігійних свят, проведення Богослужінь та інших релігійних обрядів, роз'яснення суті і змісту священних книг, релігійних свят для військовослужбовців та працівників Збройних Сил України;

благословення (поза строем) військовослужбовців перед виконанням (або після) навчально-бойових та миротворчих завдань;

отримання військовими бібліотеками релігійної літератури від релігійних організацій;

публікація в установленому порядку у військових засобах масової інформації привітань і звернень релігійних діячів;

організація екскурсій особового складу до місць, що мають духовну та культурно-історичну цінність;

проведення бесід на морально-етичні та патріотичні теми;

листування з батьками військовослужбовців;

перегляд відеофільмів на релігійну та військову тематику;

концерти духовної музики, а також інші заходи, що не суперечать чинному законодавству України;

у діяльності щодо задоволення релігійних потреб військовослужбовців неухильно дотримуватися толерантного, виваженого ставлення до військовослужбовців, які заявили себе віруючими, з урахуванням їх національних і культурних рис.

2. Відповідальність за організацію дотримання конституційних прав військовослужбовців Збройних Сил України у сфері задоволення релігійних потреб покласти на Головне управління особового складу Генерального штабу Збройних Сил України.

Координацію діяльності по співпраці з церквами (релігійними організаціями) у Збройних Силах України покласти на Департамент гуманітарної політики Міністерства оборони України.

3. Контроль за виконанням директиви покласти на відповідного заступника Міністра оборони України.

4. Директиву розіслати до окремої військової частини.

Міністр оборони України

А.С.ГРИЦЕНКО

Складові релігійної обстановки у військових частинах

1. Загальна чисельність військовослужбовців, які вважають себе віруючими.
2. Відсоток віруючих військовослужбовців (від загальної чисельності військовослужбовців у військовій частині).
3. Загальна чисельність військовослужбовців, які намагаються практикувати свої релігійні погляди.
4. Перелік релігійних конфесій, віруючі яких служать у підпорядкованій військовій частині.
5. Загальна чисельність військовослужбовців та їхня конфесійна належність, які потребують спілкування зі священником (представником своєї конфесії).
6. Як часто потребують віруючі військовослужбовці зустрічей іч представниками своєї конфесії, а саме – кількість тих, хто:
 - не потребує спілкування;
 - потребує лише на Різдво та на Воскресіння Христове;
 - потребує лише на великі релігійні свята;
 - потребує щонеділі (чи в інший день, згідно з релігійною традицією).
7. Список військовослужбовців – представників різних конфесій, які мали між собою гострі конфлікти на міжконфесійному ґрунті.

Директор Департаменту гуманітарної політики
Міністерства оборони України

І.І.ТИЩЕНКО

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

ДИРЕКТИВА Міністра оборони України

02.02.99

м. Київ

№ Д-3

Про удосконалення діяльності органів військового управління щодо зміцнення військової дисципліни у Збройних Силах України

Аналіз стану військової дисципліни, законності та правопорядку у військах (силах), ходу виконання завдань, визначених у наказі Міністра оборони України від 29 квітня 1997 року № 011, свідчить про те, що:

керівництво процесом навчання та виховання, зміцнення військової дисципліни, особливо у з'єднаннях, військових частинах, військово-навчальних закладах, установах безпосереднього підпорядкування не підкріплене високою організацією та методичним забезпеченням, особистим прикладом офіцерів;

відсоток загибелі військовослужбовців поза службою ще великий;

відсутня належна система виховання молодших командирів, узагальнення та пропаганди передового досвіду їх роботи;

у багатьох військових частинах, установах командири (начальники), офіцери штабів та структур виховної роботи не зуміли організувати роботу щодо викорінення нестатутних взаємовідносин, крадіжок військового та державного майна, ухилень від військової служби, попередження злочинності серед офіцерів;

організаційна робота з наведення статутного порядку в багатьох органах управління, з'єднаннях, військових частинах носить показну спрямованість, а не повсякденну клопітку роботу, що негативно впливає на виховання, морально-психологічний стан і згуртування військових колективів;

зниження рівня вимогливості, особистої відповідальності за стан служби військ та нехтування статутними вимогами з боку посадових осіб призводить до того, що значна кількість правопорушень скоєні у добовому наряді;

останнім часом зросла кількість злочинів і подій, які скоєні через зловживання спиртними напоями;

деякі командири (начальники) приховують негативну інформацію про стан справ у підпорядкованих військових колективах, із запізненням реагують на факти порушення статутних взаємовідносин між військовослужбовцями;

знижена вимогливість до начальників управлінь, родів військ і служб щодо стану виховної роботи, військової дисципліни у військових частинах, підрозділах безпосереднього підпорядкування. Окремі з них самоусунулися від клопіткої роботи щодо зміцнення військової дисципліни та вважають це справою лише командира та заступників з виховної роботи;

втрачена ефективність правового виховання. Відсутня цілеспрямована робота з різними категоріями військовослужбовців.

Це вказує на необхідність внесення змін у методи і зміст організаційної та виховної роботи, підвищення рівня особистої відповідальності посадових осіб за виконання службових обов'язків, вимог військових статутів, наказів, планів підготовки з'єднань і військових частин. У зв'язку з цим

ПРОПОНУЮ :

1. Заступникам Міністра оборони України, командувачам військ оперативних командувань, начальникам управлінь центрального апарату Міністерства оборони України, начальнику залізничних військ - начальнику управління залізничних військ, командирам корпусів, з'єднань, військових частин, начальникам військово-навчальних закладів, установ, організацій та підприємств Міністерства оборони України:

у першому кварталі 1999 року на засіданнях військових рад, нарадах з керівним складом проаналізувати хід виконання наказу Міністра оборони України від 19 квітня 1997 року № 011, визначити пріоритетні напрями роботи відповідно до вимог Концепції виховної роботи у Збройних Силах та інших військових формуваннях України, затвердженої Указом Президента України від 4 вересня 1998 року № 981/98, щодо попередження правопорушень серед особового складу Збройних Сил України та викорінення причин, що їм сприяють;

роботу комплексних груп, які створюються рішенням відповідних командирів (начальників), організувати та здійснювати за цільовим призначенням. В основу роботи покласти навчання методиці та надання допомоги офіцерам військових частин і підрозділів в організації бойової підготовки, служби військ, навчанні та вихованні підлеглих;

більш активно висвітлювати у засобах масової інформації Збройних Сил України передовий досвід роботи командирів, штабів органів виховної роботи щодо згуртування військових колективів, зміцнення військової дисципліни та правопорядку.

2. Заступнику Міністра оборони України – командувачу Сухопутними військами Збройних Сил України, начальнику Головного організаційно-мобілізаційного управління – заступнику начальника Генерального штабу Збройних Сил України :

удосконалити взаємодію з Товариством сприяння обороні України, медичними закладами та закладами освіти, державними адміністраціями та управліннями внутрішніх справ міст, районів та областей з метою якісної підготовки допризовної молоді та проведення призову громадян на строкову військову службу.

3. Командирам (начальникам) усіх рівнів, штабам, органам виховної роботи:

надавати пріоритетне значення роботі з офіцерським складом, прапорщиками (мічманами), молодшими командирами. Вважати індивідуально-виховну роботу з усіма категоріями військовослужбовців однією з основних складових зміцнення військової дисципліни.

Основою індивідуальної роботи є глибоке знання особистості підлеглих, особистий приклад, особисті вчинки;

домагатися усвідомлення усіма посадовими особами того, що навчальний процес є невід'ємною складовою підтримання військової дисципліни на високому рівні;

посилити персональну відповідальність офіцерів, прапорщиків (мічманів), сержантів (старшин) за попередження нестатутних взаємовідносин у підлеглих підрозділах. Кожний такий випадок повинен обговорюватися серед усіх категорій військовослужбовців. Активно залучати до профілактичної роботи військові прокуратури і суди;

проводити наполегливу, повсякденну організаційну і виховну роботу щодо попередження пияцтва. Офіцерів та прапорщиків (мічманів), що перебувають на службі у нетверезому стані та вживають спиртні напої у службовий час, а також командирів, які не приймають відповідних заходів до порушників дисципліни, притягати до відповідальності;

розглядати причини і наслідки скоєних дисциплінарних проступків на загальних зборах: солдат (матросів) - в ротах (батареях) бойових частинах та їм рівних; сержантів (старшин) - у батальйонах (дивізіонах), на кораблях та їм рівних; прапорщиків (мічманів); офіцерів - у військових частинах, управліннях з'єднань за категоріями;

приділяти особливу увагу у ході правової підготовки вихованню у військовослужбовців розуміння мети, важливості юридичної та моральної відповідальності за виконання вимог військового законодавства України;

особисто контролювати роботу і надавати допомогу постійно діючим комісіям з профілактики травматизму, посилити їх роль і відповідальність у попередженні дорожньо-транспортних пригод, виконанні заходів безпеки;

організувати щоквартальний обмін досвідом роботи різних категорій військовослужбовців щодо реалізації вимог наказу Міністра оборони України від 19 квітня 1997 року № 011;

проводити підведення підсумків військової дисципліни, виконання службових обов'язків за категоріями, у тому числі окремо з командирами взводів, рот за безпосередньою участю керівного складу органів управлінь з'єднань, об'єднань, оперативних командувань, начальників управлінь центрального апарату Міністерства оборони України у безпосередньо підпорядкованих військових частинах, установах;

відновити у військових частинах та підрозділах систему рольових тренінгів з офіцерами, прапорщиками (мічманами) та молодшими командирами щодо роботи з підлеглими з питань запобігання нестатутних взаємовідносин, самовільного залишення військових частин, попередження неадекватної поведінки і конфліктних ситуацій у середовищі військовослужбовців;

з метою підвищення ролі молодших командирів у навчанні та вихованні особового складу:

готувати та проводити методичні збори молодших командирів;

започаткувати щомісячні сержантські лекторії, квартальні інструктивно-методичні заняття з практики роботи молодших командирів;

підвищити контроль за якістю проведення у військових частинах “Днів сержантів”, з участю в них керівного складу.

4. Начальнику Головного управління виховної роботи Міністерства оборони України, начальнику управління служби військ та режиму Генерального штабу Збройних Сил України до 1 квітня 1999 року підготувати огляд щодо виконання у Збройних Силах України вимог наказу Міністра оборони України від 19 квітня 1997 року № 011.

5. Начальнику Головного управління виховної роботи Міністерства оборони України відпрацювати:

до 25 березня 1999 року - методичні рекомендації командирам, штабам, структури виховної роботи щодо запобігання нестатутним взаємовідносинам;

до 1 квітня 1999 року - поради сержанту (старшині) “Організація виховної роботи з підлеглими”;

вивчити протягом зимового періоду навчання досвід роботи командування 169 та 119 навчальних центрів щодо підготовки молодших командирів та організацію навчально-виховної роботи в усіх навчальних частинах Збройних Сил України.

6. Начальнику Головного військово-медичного управління Міністерства оборони України:

до 1 березня 1999 року вивчити та проаналізувати стан здоров'я молодого поповнення, яке призване восени 1998 року з різних областей України. Висновки направити до Головного організаційно-мобілізаційного управління Генерального штабу Збройних Сил

України і довести до голів адміністрацій областей України , міста Києва та міста Севастополя;

до 1 липня 1999 року відпрацювати методичний посібник командирам, штабам, структурам виховної роботи, медичним працівникам щодо профілактики наркоманії та токсикоманії у частинах та підрозділах Збройних Сил України.

7. Начальникам Головного управління кадрів, Головного управління виховної роботи, Головного управління військової освіти Міністерства оборони України до 15 квітня 1999 року вивчити рівень підготовки курсантів випускних курсів вищих військово-навчальних закладів Міністерства оборони України для підготовки до навчання та виховання майбутніх підлеглих.

8. Начальнику Головного управління кадрів Міністерства оборони України:

посилити контроль за дотриманням принципів підбору і розміщення офіцерських кадрів, прапорщиків (мічманів) у військах (силах). Під час призначення на керівні посади враховувати стан військової дисципліни у підпорядкованих з'єднаннях, військових частинах, органах військового управління.

9. Начальнику управління служби військ і режиму Генерального штабу Збройних Сил України щоквартально аналізувати організацію і стан служби військ, визначати шляхи її поліпшення, особливу увагу приділяти підрозділам, що несуть бойове чергування та службу за межами військових частин.

10. Контроль за виконанням директиви покласти на першого заступника Міністра оборони України.

11. Директиву розіслати до окремої військової частини.

Міністр оборони України
генерал армії України

О.І.КУЗЬМУК

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

ДИРИКТИВА
Міністра оборони України
м. Київ

29.07.1999

№ Д-17

Про удосконалення діяльності органів військового управління щодо попередження пияцтва та впровадження здорового способу життя у Збройних Силах України

Аналіз стану військової дисципліни та правопорядку у Збройних Силах України свідчить, що заступники Міністра оборони України – командувачі видів Збройних Сил України, командувачі військ оперативних командувань, начальники управлінь центрального апарату Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України, штаби, органи виховної роботи, військово-медичні заклади не приділяють достатньої уваги проблемі попередження пияцтва та впровадження здорового способу життя у військових колективах. Останнім часом ця проблема надзвичайно загострилась: в минулому та поточному роках військовослужбовцями, що перебували в стані алкогольного сп'яніння, було скоєно 176 злочинів, з них 54 в 1999 році.

Кожний восьмий випадок загибелі військовослужбовців, кожна п'ята травма, чверть випадків нестатутних взаємовідносин, самовільних відлучок, майже половина випадків «казарменого хуліганства», третина розлучень у сім'ях військовослужбовців, значна кількість дорожньо-транспортних пригод прямо чи побічно пов'язані зі зловживанням спиртними напоями. Соціально небезпечною ця проблема стає в офіцерському середовищі. Вивчення та аналіз показують, що майже 70% офіцерів і прапорщиків (мічманів) пиячать з приводу особистих проблем, переживань і сімейних негараздів, 20% на підставі службових стосунків, тяготіння військовою службою, близько 10% – внаслідок психічних та інших захворювань. Працівники Збройних Сил України щодо профілактики пияцтва з боку керівництва частин в більшості своїй залишені поза увагою.

Головними причинами низької ефективності організаційної, виховної та санітарно-просвітницької роботи щодо профілактики пияцтва є:

недооцінка органами військового управління різних рівнів безпеки пияцтва. Зниження вимогливості до підлеглих, гостроти реакції колективів на факти зловживання спиртними напоями;

непрофесійний, поверхневий підхід до вивчення причин і факторів пияцтва: штаби та органи виховної роботи, медичні заклади, установи обмежуються інформацією і статистикою, не відпрацьовують заходів щодо боротьби з пияцтвом серед військовослужбовців;

відсутність особистого прикладу значної частини старших начальників, неприйняття ними конкретних рішень стосовно порушників;

недоліки в організації служби військ;

недостатній контроль за діяльністю особового складу, низька вимогливість до осіб добового наряду за неприйняття заходів щодо недопущення фактів вживання спиртних напоїв на службі й в громадських місцях;

наявність недоліків в обліку, зберіганні та використанні військового майна, техніки та продовольства;

відсутність системи та злагодженості в роботі командирів (начальників), штабів, органів виховної роботи, фахівців-медичної служби, органів юстиції щодо профілактики пияцтва;
недооцінка ролі індивідуально-виховної роботи, недостатня організація дозвілля, спортивно-масової роботи, відсутність впливу жіночих рад,

З метою проведення невідкладних заходів щодо попередження пияцтва та впровадження у військові колективи здорового способу життя

ПРОПОНУЮ:

1. Заступникам Міністра оборони України – командувачам видів Збройних Сил України, командувачам військ оперативних командувань, начальникам управлінь центрального апарату Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України, начальнику залізничних військ –начальнику управління залізничних військ:

у третьому кварталі 1999 року на нарадах керівного складу проаналізувати причини та фактори, що породжують і сприяють пияцтву;

визначити пріоритетні напрями роботи, відпрацювати комплекс заходів, спрямованих на попередження цього негативного явища;

впровадити у війська (сили) систему діяльності, яка б передбачала єдність і злагодженість організаційних, виховних, санітарно-просвітницьких, спортивних, культурно-масових заходів, створення сприятливих умов щодо недопущення пияцтва серед військовослужбовців. Основою діяльності повинна стати індивідуальна робота, в центр уваги необхідно поставити людину;

аналізувати стан справ щодо профілактики пияцтва не менше одного разу в період навчання у видах Збройних Сил України, оперативних командуваннях, управліннях центрального апарату Міністерства оборони України та Генерального Штабу Збройних Сил України, щоквартально у об'єднаннях та з'єднаннях, щомісячно у військових частинах на нарадах, офіцерських зборах, засіданнях жіночих рад та профспілок, приймати відповідні рішення. Жодного випадку зловживання спиртними напоями не залишати поза увагою військової громадськості, осіб-порушників розглядати на зборах відповідних військових колективів, діяльність яких спрямувати на утвердження в колективах атмосфери засудження пияцтва;

у роботі щодо попередження пияцтва основну увагу акцентувати на підвищення особистого прикладу та персональної відповідальності офіцерів. Осіб, що зловживають спиртними напоями, на вищі посади не призначати, на навчання не направляти, в службових характеристиках відображати ставлення до вживання спиртних напоїв, враховувати це під час прийняття рішень щодо розмірів виплати премій, одноразової грошової винагороди, незалежно від займаної посади, військового звання, вислуги років;

діяльність командирів, що поблажливо ставляться до підлеглих, які зловживають спиртними напоями, особисто пиячать у службовий час і приховують такі факти у підпорядкованих їм частинах розглядати на засіданнях постійно діючих атестаційних комісій щодо їх службової відповідності займаній посаді.

2. Начальнику Головного управління виховної роботи Міністерства оборони України:

спланувати додаткові заходи виховної, культурно-просвітницької, спортивно-масової роботи серед військовослужбовців, працівників Збройних Сил України та членів їх сімей з урахуванням можливостей центрів культури, просвіти та дозвілля Збройних Сил України, клубів, гуртків для задоволення духовних потреб і запитів людей;

втілювати в життєдіяльність військ (сил) нові форми вшанування офіцерів, прапорщиків (мічманів) у зв'язку з присвоєнням-військових звань, переміщень по службі, врученням державних нагород та іншими знаменними подіями; висвітлювати у

засобах масової інформації Збройних Сил України передовий досвід щодо згуртування військових колективів, впровадження серед військовослужбовців здорового способу життя.

3. Начальникам Головного військово-медичного управління, Головного управління виховної роботи Міністерства оборони України:

до 15 серпня 1999 року підготувати методичні рекомендації щодо попередження пияцтва та впровадження здорового способу життя у Збройних Силах України;

спланувати проведення комплексу заходів санітарно-просвітницької роботи, спрямованих на попередження пияцтва.

4. Командирам корпусів, з'єднань, військових частин, установ та закладів:

приводити відповідну профілактичну роботу з офіцерами і прапорщиками (мічманами), схильними до вживання спиртних напоїв;

не допускати військовослужбовців, схильних до зловживання спиртними напоями, до несення бойового чергування, гарнізонної, вартової та внутрішньої служби;

виділити в планах становлення молодих офіцерів та прапорщиків (мічманів), як пріоритетну, роботу щодо впровадження здорового способу життя і попередження пияцтва. Взяти на контроль проведення ними дозвілля, надати допомогу у вирішенні соціальних проблем;

організувати контроль за умовами проживання військовослужбовців і підтриманням належного порядку в гуртожитках, на об'єктах військової торгівлі. У військових частинах проводити раптові перевірки наявності військового майна, техніки, продуктів харчування;

усувати водіїв-військовослужбовців строкової служби, що мають факти вживання спиртними напоями, від управління транспортними засобами на весь період служби у Збройних Силах України;

не допускати формалізму у ході практичної реалізації намічених заходів.

Контроль за виконанням директиви покласти на першого заступника Міністра оборони України.

5. Директиву розіслати до окремої військової частини.

Міністр оборони України
генерал армії України

О.І.КУЗЬМУК

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

ВИТЯГ ІЗ ДИРЕКТИВИ Міністра оборони України м. Київ

31.03.2004

№ Д-7

Про посилення боротьби з приховуванням злочинів та фактами надання недостовірної інформації щодо стану злочинності у військах (силах)

Незважаючи на заходи, що вживаються з метою зниження рівня злочинності, вимоги Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України, визначені у директиві від 28 жовтня 2002 року № 1-1/1384 "Про додаткові заходи щодо поліпшення дисципліни у Збройних Силах України та інших військових формуваннях" виконані не в повному обсязі.

Аналіз діяльності службових осіб щодо попередження злочинів та організації обліку правопорушень у Збройних Силах України (додаток до директиви) свідчить, що не всі злочини, скоєні особовим складом, виявляються, причини та обставини скоєння правопорушень не розслідуються, частина осіб, що їх скоїли, до кримінальної відповідальності не притягується.

Заходи боротьби з правопорушеннями та рівень впливу з боку відповідних головнокомандувачів, командувачів, старших начальників на підлеглих командирів (начальників) залишаються малоефективними та не відповідають вимогам сьогодення. Жодного командира військової частини, викритого приховуванні злочинів, з військової служби за службовою невідповідністю звільнено не було. Об'єктивна інформація про приховування злочинів до Генерального штабу Збройних Сил України та Міністерства оборони України не надходить.

З метою посилення боротьби з приховуванням злочинів та усунення умов надання недостовірної інформації щодо стану злочинності у підпорядкованих військових частинах

В И М А Г А Ю:

1. Головнокомандувачам видів Збройних Сил України, керівникам структурних підрозділів Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України:

вживати рішучих заходів дисциплінарного впливу, аж до порушення клопотання про дострокове звільнення з військової служби службових осіб, які допускають приховування правопорушень або свідоме перекручення їх причин і обставин;

організувати простеження структурами виховної роботи видів Збройних Сил України та оперативних командувань результатів розслідувань злочинів, скоєних у підпорядкованих військових частинах, налагодження ними тісної співпраці з військовими прокуратурами та структурами Військової служби правопорядку у Збройних Силах України щодо профілактики та обліку правопорушень;

довести до кожного командира підпорядкованої військової частини, начальника установи (підприємства), що ненадання за підпорядкованістю доповіді про правопорушення, скоєні підлеглими, приховування наявної інформації від військових прокурорів гарнізонів та начальників органів управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України

є прямою спробою приховати злочини та події і буде негайно присікатися з вжиттям жорстких заходів впливу;

за кожним фактом приховування злочинів, затримки доповіді або викривлення дійсного перебіг} чи наслідків подій проводити розслідування з виявленням мотивів та цілей приховування. Інформацію щодо виявлення прихованих правопорушень надавати відповідним начальникам органів управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України одночасно з наданням письмової доповіді начальнику Генерального штабу Збройних Сил України. До 1 травня 2004 року розробити та впровадити систему контролю за об'єктивністю розслідувань і доповідей про причини і обставини подій та злочинів, вчинених особовим складом;

в термін до 30 червня 2004 року з відповідними категоріями службових осіб спланувати і провести додаткові заняття з вивчення положень Інструкції про порядок надання доповідей та донесень про злочини, події, порушення військової дисципліни у Збройних Силах України, затвердженої наказом Міністра оборони України від 19 листопада 2003 року № 402. При цьому особливу увагу звернути на дотримання термінів надання доповідей про скоєні правопорушення та обов'язкове проведення звірок з військовими прокуратурами гарнізонів. До 15 липня 2004 року прийняти заходи;

в планах проведення зборів з командирами військових частин передбачати проведення занять представниками Військової служби правопорядку у Збройних Силах України із запрошенням військових прокурорів гарнізонів щодо організації і порядку дій командира, як органу дізнання;

до 1 травня 2004 року відпрацювати та внести в інструкції оперативних чергових (чергових) алгоритм їх дій у разі отримання повідомлення про правопорушення, яке підпадає під переліки №1,2 Інструкції про порядок надання доповідей та донесень про злочини, події, порушення військової дисципліни у Збройних Силах України, затвердженої наказом Міністра оборони України від 19 листопада 2003 року № 402;

до 1 червня 2004 року проаналізувати стан роботи кадрових органів усіх рівнів щодо об'єктивності і принципності в підборі та розстановці військових кадрів. Осіб, що допустили безпринципність в підборі та рекомендації на призначення офіцерів, що допускали приховування злочинів та подій, притягнути до дисциплінарної відповідальності;

під час щорічного складання атестаційних карток на офіцерів, окремо давати оцінку їх особистої діяльності, принципності у роботі зі зміцнення військової дисципліни і правопорядку серед підлеглого особового складу.

2. Начальнику Головного управління кадрової політики Міністерства оборони України до 1 грудня 2004 року переопрацювати наказ Міністра оборони України від 30 червня 1993 року № 140 з урахуванням необхідності здійснення постійного і систематичного контролю, з боку кадрових органів, за дотриманням службовими особами усіх ланок військового управління чинного законодавства України.

3. Начальнику Військової служби правопорядку у Збройних Силах України – начальнику Головного управління Військової служби правопорядку Збройних Сил України здійснювати контроль за своєчасним та об'єктивним наданням доповідей про скоєні злочини та події. За кожним фактом виявлення прихованих злочинів проводити розслідування з подальшим наданням доповіді Міністру оборони України через начальника Генерального штабу Збройних Сил України для вжиття заходів дисциплінарного впливу.

4. Контроль за виконанням директиви покласти на начальника Генерального штабу Збройних Сил України.

5. Директиву розіслати згідно з розрахунком розсилки.

Міністр оборони України

Є.МАРЧУК

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ШТАБ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ДИРЕКТИВА

НАЧАЛЬНИКА ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Про стан військової дисципліни серед офіцерів і прапорщиків (мічманів) у Збройних Силах України та заходи щодо її зміцнення

Виконуючи вимоги законів України, Указів Президента України та керівних документів Міністерства оборони України, переважна кількість командуючих, командирів, начальників, штабів та органів виховної роботи Збройних Сил України вживають дієвих заходів щодо забезпечення взірцевості офіцерів і прапорщиків (мічманів). У вирішенні проблем бойової та мобілізаційної готовності, життєдіяльності військових підрозділів, зміцнення військової дисципліни.

Як показує аналіз, більшість офіцерів і прапорщиків (мічманів) Збройних Сил України сумлінно виконують конституційний обов'язок, виявляють старанність, наполегливість та мужність у повсякденній службовій діяльності, завдяки чому наша держава має гаранта суверенітету і незалежності – Збройних Сил України, ядром яких є офіцерський корпус.

Але, на жаль, у військових (силах) ще мають місце факти безвідповідального ставлення деяких офіцерів і прапорщиків (мічманів) до військової служби, вигнання вимог законів, військових статутів, керівних, документів Міністерства оборони України в повсякденній діяльності. Свідченням цьому є велика кількість злочинів і пригод, скоєних цими категоріями військовослужбовців.

Офіцерами і прапорщиками (мічманами) за 8 місяців поточного року скоєно 288 злочинів (з них: 203 – офіцерами, 85- прапорщиками (мічманами), що складає 12% від зальної кількості злочинів у Збройних Силах України).

Найбільш тривожна ситуація з військовою дисципліною серед офіцерів, прапорщиків (мічманів) склалася в Прикарпатському окрузі, у Військово-Повітряних Силах України, Одеському військовому окрузі, Силах Протиповітряної оборони України.

На 92% збільшилася кількість правопорушень у порівнянні з аналогічним періодом минулого року з боку офіцерів і прапорщиків у 32 армійському корпусі Одеського військового округу, на 75% – у 8 армійському корпусі, на 18% – у 13 армійському корпусі Прикарпатського військового округу.

Серед злочинів переважають корисливі злочини зловживання службовим становищем і крадіжки (72% від загальної кількості).

У поточному році загинуло близько 107 офіцерів і прапорщиків (мічманів), більшість з них – внаслідок порушень заходів безпеки, дорожньо-транспортних пригод, авіакатастроф і самогубств.

За службовою невідповідністю звільнено з військової служби понад 750 офіцерів та 900 прапорщиків (мічманів).

За скоєні злочини військовими судами засуджено 81 офіцер і 56 прапорщиків.

Відсутність особистої взірцевості з боку офіцерів і прапорщиків негативно впливає на морально-психологічний стан особового складу, завдає суттєвої шкоди престижу

Збройних Сил України. Окрім цього, в результаті безвідповідального ставлення до виконання службових обов'язків, недисциплінованості деяких офіцерів, прапорщиків гинуть і травмуються їх підлеглі.

Часом, в призначенні офіцерів на посаду вирішальну роль відіграють кон'юнктурні міркування та особисті задуми окремих начальників без об'єктивної оцінки заслуг того чи іншого офіцера.

Деякі атестаційні комісії втрачають при цьому свою індивідуальність та особисту думку, що призводить до помилкових призначень.

З іншого боку, відсутність належної наполегливості в навчанні офіцерів і прапорщиків все частіше замінюється голим адмініструванням, коли дисциплінарна практика позбавлена персональної спрямованості. На офіцерів без належних для того підстав накладаються дисциплінарні стягнення – вони позбавляються грошових надбавок.

Це характерно для 2 армійського корпусу Одеського військового округу, 169 окружного учбового центру Північного оперативно-територіального командування.

Основними причинами низької дисципліни серед офіцерів і прапорщиків є:

грубе нехтування частиною офіцерів і прапорщиків вимогами законів України, тимчасових Статутів Збройних Сил України, керівних документів Міністерства оборони України;

відсутність вимогливості до підлеглих офіцерів, прапорщиків з боку командуючих, командирів, штабу, органів виховної роботи усіх рівнів;

недостатня увага до проблем навчання та виховання офіцерів, прапорщиків з боку керівного складу видів Збройних Сил України, військових округів, об'єднань, з'єднань, військових частин;

недостатня організація і низький методичний рівень знань з оперативної, професійної, командирської і бойової підготовки;

формалізм у виховній роботі з офіцерами, прапорщиками, заходи, що з ними проводяться, часто носять компанійський характер і є нецікавими;

захоплення крайніми заходами дисциплінарного і фінансового впливу (недоцільні дисциплінарні стягнення без проведення дисциплінарних розслідувань, необґрунтовані позбавлення грошових надбавок);

відсутність постійної турботи про задоволення нагальних потреб підлеглих офіцерів і прапорщиків (мічманів);

відсутність належної уваги до службового становлення, життя і дозвілля молодих офіцерів та членів їх сімей;

недоліки в підборі та розстановці кадрів, поверхове вивчення та безпринципна оцінка їх діяльності та особистої взірцевості.

З метою усунення недоліків, та зміцнення військової дисципліни серед офіцерів і прапорщиків (мічманів)

ПРОПОНУЮ:

1. Заступникам Міністра оборони України, командуючим військами військових округів, Північного оперативно-територіального командування, начальникам управлінь центрального апарату Міністерства оборони України, начальнику залізничних військ – начальнику управління залізничних військ, командирам корпусів, з'єднань, військових частин (кораблів), начальникам військово-навчальних закладів, військовим комісарам:

у листопаді поточного року на засіданнях військових рад, службових нарадах ретельно проаналізувати морально-психологічний стан, військову дисципліну серед офіцерів і прапорщиків (мічманів), намітити і здійснити конкретні заходи щодо забезпечення їх взірцевості та вирішальної ролі в зміцненні морально-психологічного стану, військової дисципліни особового складу;

підвищити відповідальність за підбір та призначення на вищі посади генералів та офіцерів, об'єктивність службових характеристик та атестацій. Не допускати поспішності у підборі та розстановці кадрів, рішуче викоринювати протекціонізм, враховувати в кадровій роботі думку офіцерських зборів;

за результатами в бойовому навчанні та військовій дисципліні переглядати списки офіцерів, включених до резерву для висування на вищі посади, направлення на навчання до вищих військово-навчальних закладів.

2. Начальнику Головного управління кадрів Міністерства оборони України:

у тримісячний термін після прийняття закону України "Про військовий обов'язок і військову службу" в новій редакції підготувати проекти положень про проходження військової служби офіцерами, прапорщиками (мічманами), враховуючи вимоги Конституції України; і розробку проектів загальновійськових статутів;

якісно поліпшити підбір офіцерів у кадрові органи, активізувати їх роботу щодо глибокого вивчення кадрів;

посилити контроль за дотриманням принципів підбору і розстановка кадрів у військах (силах).

3. Командуючим, командирам (начальникам) усіх рівнів, штабам, органам виховної роботи:

основні зусилля в роботі з офіцерами і прапорщиками (мічманами) зосередити на ствердженні пріоритетності високоморальних, гуманних норм поведінки між офіцерами, прапорщиками (мічманами), особливо між начальниками і підлеглими, старшою і молодшою при суворому дотриманні вимог чинного законодавства, військових статутів та інших керівних документів Міністерства оборони України;

щоквартально аналізувати морально-психологічний стан, військову дисципліну серед офіцерів і прапорщиків (мічманів), своєчасно відпрацьовувати рекомендації і пропозиції щодо їх подальшого зміцнення;

особливу увагу звертати на молодих офіцерів, організацію урочистих прийомів у військових частинах випускників вищих навчальних закладів. Періодично проводити семінари, конференції, "круглі столи" для обговорення передового досвіду і практики їх роботи, широко використовувати для цього можливості військових і цивільних засобів масової інформації;

в усіх офіцерських колективах створювати обстановку глибокої взаємної поваги, товариства, відроджувати почуття офіцерської честі, гідності, традицій українського війська, турбуватися про авторитет кожного офіцера, виховувати повагу до старших, ширше використовувати для цього потенціал офіцерських зборів;

постійно займатися вихованням офіцерів, прапорщиків (мічманів), вчити їх передовим методам роботи з особовим складом, умінню користуватися наданими дисциплінарними правами, організувати виконання поставлених завдань, контролювати їх виконання, бути суворими і вимогливими начальниками, але в той же час – бойовими товаришами;

не допускати викривлення дисциплінарної практики в боку командирів і начальників. Кожний такий факт ретельно розслідувати, робити належні висновки, винних притягати до суворої відповідальності;

усіма формами і методами забезпечити особисту взірцевість у військовій дисципліні офіцерів і прапорщиків (мічманів), підвищувати їх активність у вихованні підлеглих;

при висуванні на вищі посади, направленні на навчання, у закордонні відрядження враховувати уміння офіцерів і прапорщиків (мічманів) зміцнювати морально-психологічний став, військову дисципліну;

вчити офіцерів, прапорщиків (мічманів) виділяти в службовій діяльності головне, бути нетерпимим до недоліків і наполегливо їх усувати;

у роботі з офіцерами, прапорщиками (мічманами) постійно дотримуватися принципу: командир (начальник) особисто вчить працювати безпосередньо підлеглого йому командира (начальника);

рішуче викорінювати безтурботність, зазнайство, грубість, безвідповідальність у діяльності офіцерів;

провести активну боротьбу з пияцтвом, аморальною поведінкою, відстоювати честь офіцера, прапорщика (мічмана), які повинні бути взірцем для підлеглих. Без вагань, встановленим порядком позбуватися кон'юнктурників та нероб, тих, хто компрометує Збройні Сили України і високе звання офіцера, прапорщика (мічмана);

вжити конкретних заходів щодо поліпшення роботи з кадрами, їх підготовки, підвищення компетентності і професіоналізму, морально-психологічної стійкості, всебічного стимулювання службової активності, посилення відповідальності за доручену ділянку роботи;

постійно навчати та виховувати прапорщиків (мічманів), прищеплювати їм любов до військової служби. Добиватися, щоб вони по-справжньому стали найближчими помічниками офіцерів у зміцненні військової дисципліни і підтриманні внутрішньої служби та внутрішнього порядку;

особливу увагу звертати на прапорщиків (мічманів) – командирів і старшин підрозділів, начальників складів ракетно-артилерійського озброєння та військово-технічного майна. Призначати на ці посади чесних, порядних, добросовісних військовослужбовців.

4. Командуючим, командирам (начальникам) усіх рівнів: всебічно зміцнювати єдиноначальство, підвищувати вимогливість до офіцерів, прапорщиків (мічманів) та відповідальність за кінцеві результати своєї службової діяльності;

більш наполегливо вчити їх умінню індивідуально-виховної роботи, правового і військового виховання, живого безпосереднього спілкування з підлеглими, умінню не лише наказувати та розпоряджатися, асе й переконувати підлеглих;

покласти край будь-яким проявам безпринципності і благодущності щодо грубих проступків офіцерів і прапорщиків (мічманів), халатності, створювати навколо них атмосферу неприпустимості і осудження;

особливу увагу звернути на оперативну, професійну і командирську підготовку офіцерів і прапорщиків (мічманів), наполегливо усувати недоліки в проведенні занять, більш якісно підходити до їх планування і організації, слідкувати за своєчасним відпрацюванням індивідуальних завдань, оволодінням офіцерами і прапорщиками (мічманами) основами військової педагогіки і психології, практикою виховної роботи з особовим складом і згуртування військових колективів;

належним чином організовувати самостійну підготовку;

в усіх ланках від підрозділу, оперативного-територіального командування, військового округу до виду Збройних Сил України встановити систему контролю за станом і рівнем підготовки кожного офіцера;

упорядкувати службовий день офіцерів і прапорщиків;

повніше використовувати дисциплінуючий вплив на офіцерський корпус, прапорщиків (мічманів) занять з фізичної і стройової підготовки.

5. Заступникам командуючих, командирів (начальників) з виховної роботи усіх рівнів:

удосконалювати систему виховної роботи з офіцерами і прапорщиками (мічманами), відслідковувати морально-психологічний стан та військову дисципліну в їх середовищі, динаміку розвитку соціально-психологічних процесів, знати погляди, настрої, думки, здійснювати належні заходи коригування, надавати своєчасну психологічну допомогу а їх професійному становленні, в набутті необхідного досвіду роботи з людьми;

кожний офіцер, прапорщик (мічман) повинен знаходитися в центрі уваги органів виховної роботи;

під час проведення зібрань, вечорів запитань і відповідей, приймання відвідувачів, індивідуального спілкування уважно аналізував питання і пропозиції, які подають офіцери і прапорщики (мічмани) та своєчасно подавати командуючим, командирам (начальникам) оптимальні пропозиції щодо їх реалізації;

продумано організовувати і проводити з офіцерами і прапорщиками (мічманами), членами їх сімей цікаві тематичні заходи, дозвілля, гуманітарну підготовку, пропонувати індивідуальні завдання щодо розробки рефератів, лекцій, виступів. Активно формувати політичний світогляд захисника Вітчизни, відповідальність за доручену ділянку роботи, пропагувати славні традиції українського війська, піднімати рівень інформаційної роботи.

6. Командуючим, командирам (начальникам), їх заступникам з тилу усіх рівнів.

першочерговим завданням вважати всебічну турботу щодо матеріально-побутових умов офіцерів і прапорщиків (мічманів), доведення до них належних норм постачання;

вжити суворих заходів щодо запобігання крадіжок державного та військового майна. Посилити контроль за підбором та діяльністю матеріально-відповідальних осіб.

7. Всьому офіцерському складу, прапорщикам (мічманам):

у роботі є особовим складам головні зусилля зосередити на впровадженні вимог Тимчасових статутів Збройних Сил України у повсякденне життя, запобігання випадкам загибелі і травмування людей, аварій і катастроф, випадкам самовільного залишення частин, нестатутних взаємовідносин, крадіжок і втрат зброї, вибухівки і боєприпасів;

вести рішучу боротьбу з круговою порукою серед особового складу. Своєчасно виявляти і не залишати без належного впливу жодного випадку порушення військової дисципліни, мобілізувати на вирішення цих завдань весь особовий склад, армійську і флотську громадськість. Не допускати приховування злочинів і пригод посадових осіб та осіб добового наряду, які допускають приховування, притягати до суворої відповідальності;

якісніше проводити заняття з бойової підготовки;

з прийняттям нових загальновійськових статутів організувати їх глибоке вивчення особовим складом та втілення в життя.

8. Контроль за виконанням директиви покласти на начальника Головного управління виховної роботи Міністерства оборони України іа начальника Головного управління кадрів Міністерства оборони України.

9. Директиву розіслати до окремої військової частини і довести до офіцерів і прапорщиків (мічманів) а частині, що їх стосується.

Начальник Генерального штабу
Збройних Сил України
генерал-лейтенант

О.ЗАТИНАЙКО

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ДИРЕКТИВА
ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧА ПОВІТРЯНИХ СИЛ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

19.02.05

м. Вінниця

№ Д-2

**Про організацію індивідуальної
виховної роботи з особовим складом
Повітряних Сил Збройних Сил України**

В умовах реформування Повітряних Сил Збройних Сил України одним з найбільш дієвих засобів успішної підготовки військовослужбовців до виконання завдань за призначенням є індивідуальна виховна робота.

Аналіз правопорушень, скоєних особовим складом Повітряних Сил Збройних Сил України за останній час, переконливо свідчить, що причиною більшості з них є недоліки в діяльності органів військового управління, командирів і заступників з гуманітарних питань щодо вивчення морально-психологічного стану військовослужбовців, вміння впливати на нього засобами індивідуальної виховної роботи, зокрема:

відсутня чітка система індивідуальної виховної роботи в підрозділах і військових частинах;

завдання щодо організації і проведення індивідуальної виховної роботи покладено тільки на структури з гуманітарних питань;

під час проведення індивідуальної виховної роботи основні зусилля зосереджуються на військовослужбовцях строкової служби, що об'єктивно знижує її ефективність;

недостатньо наполегливо втілюються в життя положення Концепції гуманітарного і соціального розвитку в Збройних Силах України щодо утвердження особистості військовослужбовця, працівника Збройних Сил України як найвищої соціальної цінності, забезпечення його прав і свобод, духовного і фізичного здоров'я;

у стилі роботи окремих командирів (начальників) продовжують домінувати адміністрування, нервовість, необумовлена різкість, відсутність витримки, людського такту, об'єктивності і справедливості в оцінці підлеглих, конфліктність, що породжують волонтаристські управлінські рішення і зумовлюють службові та особистісні проблеми, обгрунтовані скарги і судові позови підлеглих;

не виконуються вимоги Статутів Збройних Сил України щодо поважного ставлення до підлеглих, знання відповідними посадовими особами їх ділових якостей та морально-психологічного стану;

низький професійний рівень офіцерів-психологів не в повній мірі забезпечує належний рівень психологічного забезпечення повсякденної діяльності військовослужбовців;

до проведення індивідуальної виховної роботи не в повній мірі залучаються фахівці регіональних центрів соціальних служб для молоді;

невиправдано принижено роль безпосередніх командирів (начальників) у проведенні індивідуальної виховної роботи з особовим складом.

З метою належної організації індивідуальної виховної роботи з особовим складом Повітряних Сил Збройних Сил України та підвищення її результативності й ефективності

ПРОПОНУЮ:

1. Під індивідуальною виховною роботою з особовим складом розуміти системну, цілеспрямовану психолого-педагогічну діяльність командирів (начальників), їх заступників, медичних працівників, психологів та інших учасників навчально-виховного процесу щодо впливу на психіку та поведінку конкретної особистості з урахуванням її індивідуально-психологічних, психофізіологічних, соціально-демографічних та інших особливостей, умов повсякденного життя та службової діяльності в інтересах її всебічного вивчення та розвитку для успішного виконання завдань за призначенням.

2. Метою індивідуальної виховної роботи вважати глибоке і всебічне вивчення та знання посадовими особами індивідуальних особливостей військовослужбовця (працівника Збройних Сил України), ступеню їх впливу на психіку і поведінку конкретної особистості та своєчасне реагування на їх зміни.

В індивідуальній виховній роботі поєднувати науково-теоретичні погляди на її зміст і проведення, практичний досвід військового навчання і виховання, сучасні технології та мистецтво роботи з особовим складом.

3. Індивідуальну виховну роботу з особовим складом Повітряних Сил Збройних Сил України організовувати і проводити у суворій відповідності до Конституції України, законів України з питань військової сфери, Статутів Збройних Сил України, наказів і директив Міністра оборони України, начальника Генерального штабу Збройних Сил України та Командувача Повітряних Сил Збройних Сил України.

4. У процесі індивідуальної виховної роботи вирішувати такі завдання:

глибоке та всебічне вивчення минулого життєвого досвіду, психологічних і психофізіологічних особливостей особистості військовослужбовця (працівника Збройних Сил України), визначення їх впливу на службову діяльність;

моніторинг морально-психологічного стану військовослужбовця (працівника Збройних Сил України) в процесі проходження військової служби (професійної діяльності);

своєчасне та адекватне реагування на зміни у психіці і поведінці особистості з метою профілактики відхилень у поведінці військовослужбовця та запобігання правопорушень;

гуманізація службових відносин за підлеглістю;

підвищення рівня психолого-педагогічної майстерності посадових осіб – учасників навчально-виховного процесу;

використання у системі індивідуальної виховної роботи відповідних сил та засобів, форм та методів, методик та технологій індивідуально-психологічного впливу на особистість військовослужбовця (працівника Збройних Сил України).

5. Під час організації і проведення індивідуальної виховної роботи з особовим складом Повітряних Сил Збройних Сил України керуватись положеннями Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України щодо знання відповідними посадовими особами ділових якостей та морально-психологічного стану підлеглих, при цьому:

командирам (начальникам) усіх рівнів – покращити керівництво індивідуальною виховною роботою у підпорядкованих управліннях, службах військових частинах (підрозділах);

начальникам штабів – удосконалити систему доведення до виконавців управлінських рішень з питань індивідуальної виховної роботи та перевірки їх виконання;

заступникам з гуманітарних питань – підвищити дієвість і ефективність роботи з

організації і проведення індивідуальної виховної роботи з особовим складом;

юрисконсультам – покращити якість перевірки відповідності вимогам чинного законодавства проектів управлінських рішень з питань організації та проведення індивідуальної виховної роботи;

фахівцям медичної служби – підвищити якість проведення медичних оглядів та обстежень особового складу щодо виявлення військовослужбовців з нервово-психічною нестійкістю, схильних до алкоголізму, токсикоманії та вживання наркотиків, проведення лікувально-профілактичних заходів;

психологам військових частин (підрозділів) – покращити якість, обґрунтованість і достовірність психологічних висновків і рекомендацій, що надаються відповідним командирам (начальникам);

решті посадових осіб – брати участь у індивідуальній виховній роботі згідно з функціональними обов'язками та рішеннями відповідного командира (начальника).

6. У ході організації та проведення індивідуальної виховної роботи з різними категоріями військовослужбовців використовувати методичні рекомендації згідно з додатками 1-3 до цієї директиви. При цьому особливу увагу зосередити на особах, яких віднесено до “групи посиленого психологічного впливу”.

7. Командирам об'єднань, з'єднань, військових частин, начальникам військових навчальних закладів та установ:

до 25 травня 2005 року з урахуванням специфіки виконання покладених завдань, розробити та затвердити відповідними наказами систему індивідуальної виховної роботи з особовим складом, яку уточнювати за необхідності, але не рідше ніж раз на рік перед початком нового навчального року із виданням відповідного наказу;

з метою залучення до проведення індивідуальної виховної роботи з особами, віднесеними до “групи посиленого психологічного впливу”, професійних психологів, на підставі комплексної програми діяльності центрів соціальної служби для молоді “Соціальна робота з призовною молоддю та військовослужбовцями”, затвердженої наказом Держкоммолодьспорттуризму від 26 січня 2001 року № 173, укласти угоди про співробітництво з регіональними центрами соціальних служб для молоді;

для всебічного і повного вивчення військовослужбовців застосовувати найбільш ефективні форми і методи педагогіки, психології, соціології та конфліктології, які покласти в основу системи індивідуальної виховної роботи;

для підвищення професійного рівня посадових осіб під час проведення командирської та професійної підготовки використовувати активні методи роботи з розв'язання педагогічних проблемних ситуацій, конфліктів, рольові тренінги, “круглі столи”, “ділові ігри” тощо;

до 25 жовтня 2005 року надіслати до управління з гуманітарних питань командування Повітряних Сил Збройних Сил України досвід використання найбільш ефективних, дієвих форм і методів індивідуальної виховної роботи з різними категоріями військовослужбовців, з метою його подальшого узагальнення, розповсюдження та втілення у практичну діяльність;

до 1 грудня 2005 року розробити методичні рекомендації посадовим особам щодо проведення індивідуальної виховної роботи з особовим складом.

8. У навчальних центрах, пунктах прийому молодого поповнення Повітряних Сил Збройних Сил України на кожного військовослужбовця строкової військової служби обов'язково заводити особову справу (додаток 4 до цієї директиви) та проводити роботу щодо виявлення осіб, які відносяться до “групи посиленого психологічного впливу” (додаток 5 до цієї директиви).

9. Контроль за виконанням директиви покласти на начальника штабу – першого заступника командувача Повітряних Сил Збройних Сил України.

10. Директиву розіслати згідно з розрахунком розсилки та довести до особового складу підпорядкованих військових частин в частині, що стосується.

Головнокомандувач Повітряних Сил
Збройних Сил України
генерал-полковник

А.Я.ТОРОПЧИН

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо особливостей проведення індивідуальної виховної роботи
з офіцерами і прапорщиками

1. Під час проведення індивідуальної виховної роботи з'ясовуються та оцінюються:
 - соціально-демографічні дані – вік, освіта, національність, сімейний стан, проблеми, пов'язані з членами родини (стан здоров'я членів сім'ї, проблеми виховання, навчання, тощо), стан здоров'я військовослужбовця, взаємовідносини в сім'ї, житлові (побутові) умови, матеріальне становище, проходження служби, наявність відзнак, заохочень, стягнень;
 - особисті індивідуально-психологічні якості – чесність, гуманність, принциповість, вміння творчо мислити, лідерські якості, авторитетність, активність, самостійність, ініціативність, комунікабельність, наполегливість, дотримання вимог Кодексу честі офіцера Збройних Сил України та Статутів Збройних Сил України;
 - професійні якості – рівень виконання посадових обов'язків; знання документів, що регламентують службову діяльність; професійні знання, уміння і навички; здатність до накопичення професійного досвіду та його реалізація у службовій діяльності; професійне самоудосконалення, уміння забезпечити якісне виконання поставлених завдань, відповідальність та виконавська дисципліна, уміння здійснювати дисциплінарну практику; взаємовідносини з начальниками, товаришами по службі, підлеглими; уміння формувати морально-психологічний клімат в колективі; дотримання етичних норм щодо підлеглих; здатність підвищувати бойову готовність та підтримувати військову дисципліну (як особисту, так і серед особового складу); уміння організовувати та проводити службові наради, заняття (публічні виступи); задоволеність умовами проходження військової служби, видами забезпечення, організацією дозвілля; наявність проблем та труднощів, пов'язаних із виконанням службових обов'язків; бачення подальших перспектив у службі.
2. За результатами роботи робиться висновок про ступінь впливу виявлених особливостей на психіку і поведінку офіцера (прапорщика) та пропозиції щодо надання допомоги у вирішенні виявлених проблемних питань.
3. У ході індивідуальної виховної роботи з офіцерами (прапорщиками), що порушили встановлені правові та моральні норми поведінки, визначається ступінь персональної провини та причини, що спонукали до неї (при цьому розмежовуються вчинок і особистість).

Заступник командувача Повітряних Сил Збройних Сил України з гуманітарних питань – начальник управління з гуманітарних питань
полковник

Л.П.КИСЕЛЬОВ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо особливостей проведення індивідуальної виховної роботи з
військовослужбовцями військової служби за контрактом

1. Індивідуальна виховна робота з військовослужбовцями військової служби за контрактом проводиться у два етапи.

1.1. Перший етап – період добору та прийняття на військову службу за контрактом.

У період добору та прийняття на військову службу за контрактом заступником командира військової частини з гуманітарних питань здійснюється вивчення кандидатів та організовується проведення психологічного тестування.

Вивчення особистих якостей передбачає:

аналіз документів щодо рівня освіти, сімейного стану;

вивчення військово-облікових документів;

проведення індивідуальних бесід з кандидатами, а в разі необхідності – з членами їх сімей, представниками адміністрації підприємства, установи, організації (навчального закладу), де вони працювали (навчаються);

направлення (спільно із штабом) запитів до органів дізнання та досудового слідства, місцевих судів, органів Міністерства внутрішніх справ України та вивчення отриманих повідомлень щодо наявності випадків притягнення кандидатів до кримінальної відповідальності;

вивчення характеристик за попереднім місцем військової служби, матеріалів особової справи.

1.2. Другий етап – соціально-психологічний супровід військовослужбовців військової служби за контрактом під час проходження військової служби.

Індивідуальна виховна робота з військовослужбовцями військової служби за контрактом проводиться усіма посадовими особами за мірою необхідності відповідно до особливостей виконання завдань за призначенням. Висновки і результати роботи посадовими особами занотовуються, за необхідності – доводяться до відома відповідних командирів (начальників).

У процесі індивідуального вивчення аналізується спрямованість особистості військовослужбовця, мета його життя та відношення до себе і колективу, мотиви досягнення успіхів у бойовому навчанні, моральні і духовні інтереси, нахили, уподобання, корисні та шкідливі звички.

Індивідуальні особливості до призову у Збройні Сили України:

чи мало місце відставання від ровесників у фізичному та розумовому розвитку; які захворювання переніс до призову на військову службу; наявність травм (особливо голови), тяжких інфекцій, чи не спостерігалось судомних нападів і втрат свідомості, чи страждав енурезом;

схильність до вживання алкоголю, наркотичних та токсичних речовин, куріння (коли почав курити, вживати алкоголь, наркотичні речовини або лікарські препарати);

чи мав судимість, приводи у міліцію, чи знаходився на обліку в міліції, комісії у справах неповнолітніх;

як формувався характер, які стосунки з батьками, чи притягувалися члени сім'ї до

кримінальної відповідальності (якщо так, то за які правопорушення), чи були в сім'ї або серед найближчих родичів випадки самогубства, інші прояви девіантної поведінки; як вів себе вдома, в сім'ї;

основні риси характеру до призову (товарииськість або замкненість, участь у дитячих іграх (лідер чи підлеглий), наявність невротичних явищ, страхів, капризів, чутливість, байдужість, турботливість, ранимість, емоційна нестійкість, підвищена збудливість, урівноваженість, розсудливість, педантичність, організованість, дисциплінованість, працелюбність тощо;

навчання, трудова і громадська діяльність – як навчався у школі, які шкільні дисципліни легше за все давалися і навпаки; особливості пам'яті, мислення;

чи залишався на другий рік, якщо так, то внаслідок чого;

які стосунки були з товаришами, вчителями;

які позашкільні інтереси та захоплення; чи брав участь у громадському житті школи, художній самодіяльності, спортивних заходах. Які зміни в характері відбулися протягом навчання, коли закінчив школу;

як складалося подальше життя: чи продовжував навчання, де і як в подальшому вчився, чи змінювалися інтереси і нахили, де і як працював;

як часто змінював місце роботи (навчання) і з яких причин;

які були в цей період стосунки з товаришами, підлеглими, начальниками, родичами, жінками.

Ставлення до військової служби: рівень виконання статутних обов'язків; знання документів, що регламентують проходження військової служби, уміння забезпечити якісне виконання поставлених завдань, відповідальність; рівень дисциплінованості (наявність заохочень, стягнень), причини недбалого ставлення до виконання службових обов'язків; взаємовідносини (з начальниками, товаришами по службі); задоволеність умовами проходження служби, видами забезпечення, організацією дозвілля; наявність проблем та труднощів, пов'язаних з виконанням службових обов'язків.

2. Індивідуальна виховна робота з військовослужбовцями військової служби за контрактом обов'язково проводиться:

щоденно – з тими, хто виконує важливі завдання щодо забезпечення бойової готовності, у добовому наряді, варті, знаходиться на віддалених об'єктах, командних пунктах, а також з військовослужбовцями, які порушили військову дисципліну, відбувають у відпустку, відрядження, на лікування або навчання чи повертаються до військової частини;

щотижня – з командирами відділень, начальниками розрахунків, заступниками командирів взводів та з тими, хто знаходиться на лікуванні;

щомісяця – посадовими особами проводяться індивідуальні бесіди з усіма своїми безпосередніми підлеглими.

3. Успішність індивідуальної виховної роботи з військовослужбовцями військової служби за контрактом забезпечується систематизацією результатів соціально-психологічного вивчення, високою педагогічною культурою та професійною майстерністю офіцерів і прапорщиків, творчим застосуванням на практиці основ педагогіки та психології, накопиченням та впровадженням ефективних форм і методів роботи, використанням активних методів індивідуальної виховної роботи.

Заступник командувача Повітряних Сил
Збройних Сил України з гуманітарних
питань – начальник управління з гуманітарних питань
полковник

Л.П.КИСЕЛЬОВ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо особливостей проведення індивідуальної виховної роботи
з військовослужбовцями строкової військової служби

1. У ході проведення індивідуальної виховної роботи вивчаються розвиток і життєдіяльність військовослужбовця з моменту його народження і до призову на військову службу – дитинство, шкільні роки, самостійна діяльність.

Встановлюється:

чи мало місце відставання від ровесників у фізичному та розумовому розвитку, коли дитина почала ходити, говорити, чи не спостерігалось у нього судомних нападів і втрат свідомості, наявність травм, тяжких інфекцій;

як навчався у школі, як формувався його характер, як часто він змінював професію, місце навчання, роботи, як вів себе дома, в сім'ї, на роботі;

чи не спостерігається у його поведінці будь-яких особливостей, відхилень, дивацтва; схильність до вживання алкоголю, наркотичних і токсичних речовин. Чи курить, коли почав курити, вживати алкоголь, наркотичні речовини або лікарські препарати;

чи мав судимість, приводи у міліцію, чи знаходився на обліку в міліції, комісії у справах неповнолітніх;

які захворювання переніс до призову на військову службу, чи мав травми голови, чи страждав енурезом, нападами і т.і., чи важко вони протікали, де лікувався, які наслідки лікування, як почував себе після хвороби;

які стосунки сформувалися з батьками, чи притягувалися вони до кримінальної відповідальності, за які правопорушення;

основні риси характеру в дитинстві і до призову – товариськість або замкнутість, участь у дитячих іграх (лідер чи підлеглий), наявність невротичних явищ, страхів, капризів, егоцентричність, чутливість, байдужість, турботливість, вразливість, емоційна нестійкість, підвищена збудливість, урівноваженість, розсудливість, педантичність, організованість, дисциплінованість, працелюбність тощо;

навчання, трудова і громадська діяльність – які шкільні дисципліни легше за все давалися і навпаки, особливості пам'яті, мислення. Чи залишався на другий рік, якщо так, то внаслідок чого;

які стосунки були з товаришами, вчителями, батьками. Які були позашкільні інтереси та захоплення. Чи брав участь у громадському житті школи, художній самодіяльності, спортивних заходах;

чи мав статевий досвід до призову, чи хворів на шкіряні та венеричні захворювання.

2. За результатами проведеної роботи робиться висновок про ступінь та характер впливу виявлених особливостей на психіку і поведінку військовослужбовців та пропозиції щодо надання допомоги у вирішенні виявлених проблемних питань.

Заступник командувача Повітряних Сил
Збройних Сил України з гуманітарних
питань – начальник управління з гуманітарних питань
полковник

Л.П.КИСЕЛЬОВ

ПЕРЕЛІК

документів особової справи військовослужбовця строкової військової служби

1. У особовій справі військовослужбовця строкової військової служби мати:
особисту кольорову фотокартку (10x15), без головного убору, у літній польовій формі одягу;
антропометричні дані та особливі прикмети військовослужбовця (на 1 аркуші);
документи щодо вивчення особистості, які відпрацьовано у військкоматах;
автобіографію (на 1 аркуші, написану власноручно);
службові характеристики за періодами служби (2 аркуші відповідно до періодів служби);
копію службової картки (на 1 аркуші);
лист обліку індивідуальної виховної роботи (на 2 аркушах);
лист обліку захворювань, які впливають на психіку та поведінку військовослужбовця (на 1 аркуші);
результати професійно-психологічного вивчення особистості військовослужбовця (матеріали анкетування, тестування та спостережень) (на 1 аркуші);
інші довідкові матеріали, які можуть характеризувати особистість військовослужбовця (листування з батьками, запити, тощо).
2. Відповідальність за оформлення особової справи покладається на заступників начальників навчальних центрів з гуманітарних питань, а за її ведення – на командирів взводів та рівних їм підрозділів.
3. Особові справи зберігаються у металевих сейфах (шафах), у ході переміщення військовослужбовців передаються у запечатаному вигляді тільки старшим команд, що призначаються для супроводу особового складу, разом зі списком особового складу, іншими документами за відповідними актами.
4. Особові справи ведуться командиром підрозділу і надаються посадовим особам, які проводять індивідуальну виховну роботу з військовослужбовцем для запису її результатів до листа обліку індивідуальної виховної роботи.

Заступник командувача Повітряних Сил
Збройних Сил України з гуманітарних
питань – начальник управління з гуманітарних питань
полковник

Л.П.КИСЕЛЬОВ

ПЕРЕЛІК

осіб, які за результатами первинного вивчення відносяться до “групи посиленого психологічного впливу”

1. З ознаками нервово-психічної нестійкості (за висновком фахівця медичної служби).
2. Які мають ускладнену спадковість.
3. Схильні до вживання алкоголю, наркотичних та токсичних речовин.
4. Які мають труднощі в адаптації до умов проходження військової служби.
5. Які відстають у бойовій підготовці.
6. Які мають порушення військової дисципліни.
7. Аутсайтери у військових колективах.
8. Мають захворювання, які негативно впливають на психіку і поведінку військовослужбовця.
9. Із соціально-демографічними особливостями, які негативно впливають на психіку і поведінку військовослужбовця.

За результатами первинного вивчення військовослужбовців заступник командира підрозділу з гуманітарних питань складає список осіб, віднесених до “групи посиленого психологічного впливу” за формою:

№№ пп	Військове звання, прізвище, ім'я та по батькові	Яким військкоматом і коли призваний, який ВНЗ закінчив	Характер виявлених відхилень	Характер і результати проведеної роботи
-------	---	--	------------------------------	---

Цей список підписується заступником командира з гуманітарних питань і надається для ознайомлення під підпис командирів підрозділу та іншим зацікавленим посадовим особам.

З особами, яких віднесено до “групи посиленого психологічного впливу” проводять роботу спеціалісти, які за її результатами надають рекомендації командирам підрозділів (військових частин) для прийняття відповідних управлінських рішень.

Заступники командирів з гуманітарних питань уточнюють списки осіб, віднесених до “групи посиленого психологічного впливу”, щомісячно.

Заступник командувача Повітряних Сил
Збройних Сил України з гуманітарних
питань – начальник управління з гуманітарних питань
полковник

Л.П.КИСЕЛЬОВ

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ШТАБ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ДИРЕКТИВА

НАЧАЛЬНИКА ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

18.06.2005

м. Київ

№ ДГШ-4

Про вдосконалення системи гуманітарного та соціального забезпечення Збройних Сил України

Впровадження системи гуманітарного та соціального забезпечення відбувається в складних соціально-економічних умовах реформування Збройних Сил України, скорочення терміну строкової служби, поступового переходу на контрактний принцип комплектування, підвищення вікових показників прийому на військову службу за контрактом.

За річний термін існування органи з гуманітарних питань Збройних Сил України, як безпосередні організатори гуманітарного та соціального забезпечення, показали свою спроможність виконувати завдання за призначенням, позитивно впливати на стан військової дисципліни, забезпечувати керованість морально-психологічними процесами у Збройних Силах України. Вони максимально інтегровані в загальнодержавну систему гуманітарного і соціального забезпечення, що дає змогу з достатньою ефективністю організувати взаємодію з відповідними гуманітарними структурами органів виконавчої влади та громадськими організаціями в центрі та на місцях.

Разом з тим під час вивчення Головним управлінням з гуманітарних питань та соціального захисту Збройних Сил України Генерального штабу Збройних Сил України у березні-квітні поточного року стану гуманітарного та соціального забезпечення в Повітряних Силах, Військово-Морських Силах, Південному оперативному командуванні Сухопутних військ Збройних Сил України було виявлено суттєві прорахунки в роботі органів військового управління. Процес становлення гуманітарного та соціального забезпечення не завершено.

Одночасно нові завдання, які поставив Президент України перед Збройними Силами України, вже сьогодні потребують суттєвого удосконалення системи діяльності щодо впровадження в Збройних Силах України державної ідеології, гуманітарної та соціальної політики.

При цьому такі напрями як інформаційно-пропагандистське забезпечення, культурно-виховна і просвітницька робота, правове виховання, гуманітарна підготовка, виховна профілактика правопорушень потребують не лише уточнення та оновлення, але і системної перебудови, виходячи з досвіду збройних сил Північноатлантичного альянсу. Є негайна потреба в організації належного соціально-психологічного супроводу життєдіяльності особового складу військ (сил), його повноцінної морально-психологічної підготовки, військово-соціальної роботи. Потребує подальшого вдосконалення система морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування Збройних Сил України. Залишається остаточно не вирішеним питання підготовки спеціалістів гуманітарного профілю, їх професіоналізації.

Організація гуманітарного та соціального забезпечення в Збройних Силах України спирається на застарілі педагогічні, психологічні, інформаційні та соціальні технології, морально й фізично виснажену матеріальну базу, залишковий принцип фінансування.

Головною причиною низької ефективності гуманітарного та соціального забезпечення Збройних Сил України є проблема щодо кадрового забезпечення первинних посад гуманітарного профілю, поширена практика призначення на посади психологів, заступників командирів рот з гуманітарних питань, начальників клубів – офіцерів, які не мають базової гуманітарної освіти. Як наслідок, значна кількість фахівців гуманітарних структур не володіють прийомами, формами, методами роботи з військовими колективами, окремою особистістю. На сьогодні у військах (силах) з 537 офіцерів-психологів рот (батареї) тільки 25 осіб мають фахову освіту “військова психологія”.

Метою системних змін в організації гуманітарного та соціального забезпечення має стати формування та підтримка належного морально-психологічного стану особового складу, наповнення життєдіяльності військових колективів морально-етичними, правовими, політико-державними нормами поведінки.

З метою подальшого вдосконалення системи гуманітарного та соціального забезпечення Збройних Сил України на сучасному етапі їх реформування, її адаптації до умов професійної армії, досягнення стандартів Північноатлантичного альянсу в гуманітарній та соціальній сферах життєдіяльності військ (сил)

ПРОПОНУЮ:

1. Командувачам видів Збройних Сил України, командувачам військ оперативних командувань, керівникам структурних підрозділів Генерального штабу Збройних Сил України, командирам з'єднань і військових частин, начальникам установ та організацій Збройних Сил України, військовому комісару Автономної Республіки Крим, обласним та Київському міському військовим комісарам:

організацію та проведення заходів реформування гуманітарної та соціальної сфери здійснювати відповідно до Концепції гуманітарного і соціального розвитку в Збройних Силах України, схваленої Указом Президента України від 12 січня 2004 року № 28/2004, розділу 3 Концепції виховної роботи у Збройних Силах та інших військових формуваннях України, затвердженої Указом Президента України від 4 вересня 1998 року № 981, наказу Міністра оборони України від 13 грудня 2003 року № 438 “Про введення посад та структурних підрозділів з гуманітарних питань у Збройних Силах України”. Заступникам командирів військових частин (підрозділів) з гуманітарних питань до затвердження нової редакції статутів Збройних Сил України у повсякденній діяльності керуватися вимогами статей 72, 73, 107, 108, 115, 116 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України щодо обов'язків відповідних службових осіб, виконувати розпорядження та вказівки начальників вищих органів з гуманітарних питань;

забезпечити системність в організації гуманітарного та соціального забезпечення, привабливість та впливовість заходів, що проводяться, їх узгодженість з типовим місяцем, типовим тижнем, розкладом занять;

спрямувати основні зусилля на безумовне виконання завдань у гуманітарній та соціальній сферах, що витікають із програми Кабінету Міністрів України “Назустріч людям”, зокрема щодо: забезпечення неухильного дотримання правових, економічних та організаційних засад і гарантій для самореалізації особистості; впровадження державницької за духом та змістом ідеології у Збройних Силах України; всебічного розвитку культури і духовності, функціонування української мови; активного пропагування історико-культурної спадщини; налагодження конструктивного співробітництва військ (сил) і релігійних організацій за умов дотримання принципу відокремлення держави від церкви; розвитку фізичної культури і спорту, пропагування здорового способу життя; зміцнення законності та правопорядку; системного здійснення роботи стосовно максимального забезпечення гарантій

захисту законних прав та інтересів особового складу Збройних Сил України та членів їх сімей;

забезпечити призначення на первинні посади гуманітарних структур офіцерів, які мають гуманітарну освіту, а також тих, хто пройшов курси факультативної підготовки у вищих військових навчальних закладах. Допускати, як виняток, призначення на посади психологів рот, заступників командирів підрозділів з гуманітарних питань офіцерів, які не мають гуманітарної освіти, але вільно володіють українською мовою, мають здібності до виконання обов'язків за посадою, засвоєння посадових обов'язків та технології роботи за призначенням. Відповідно до державного замовлення з 2006 року повністю перейти на комплектування гуманітарних структур офіцерами, які мають відповідну гуманітарну освіту;

до 1 грудня 2005 року привести організаційно-штатні структури органів з гуманітарних питань в командуваннях видів Збройних Сил України, військ оперативних командувань, інших органах військового управління у відповідність до вимог наказу Міністра оборони України від 13 грудня 2002 року № 438 “Про введення посад та структурних підрозділів з гуманітарних питань у Збройних Силах України”;

з 1 липня 2005 року для забезпечення ефективного використання кадрового потенціалу структур з гуманітарних питань в умовах скорочення військ (сил) призначення заступників командирів з гуманітарних питань бригад, полків, їм рівних та вище, незалежно від номенклатури призначення, здійснювати тільки після навчання на курсах підвищення кваліфікації оперативно-тактичного рівня факультету підготовки фахівців з гуманітарних питань Національної академії оборони України та розгляду їх кандидатур на атестаційній комісії Головного управління з гуманітарних питань та соціального захисту Збройних Сил України Генерального штабу Збройних Сил України і обов'язкового погодження подання на призначення з начальником Головного управління з гуманітарних питань та соціального захисту Збройних Сил – заступником начальника Генерального штабу Збройних Сил України;

з метою виконання п. 4.3 доручення Президента України від 10 січня 2004 року № 1-1/42 забезпечити збереження, функціонування та фінансування військових закладів культури як осередків духовного і культурного розвитку військовослужбовців та членів їхніх сімей, військово-патріотичного виховання молоді та ветеранського руху Збройних Сил України;

організувати розгляд звернень громадських організацій, військовослужбовців та інших громадян, повідомлень засобів масової інформації про порушення прав військовослужбовців, працівників Збройних Сил України, членів їх сімей відповідно до Закону України “Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави”;

визначити пріоритетні завдання щодо недопущення загострення соціальної напруги в гарнізонах, військові частини яких підлягають повному скороченню під час реформування Збройних Сил України, де залишаються сім'ї колишніх військовослужбовців, а також соціальна інфраструктура, яка була на балансі Збройних Сил України;

під час організації роботи щодо збереження життя та здоров'я військовослужбовців, профілактики позастатутних взаємовідносин між військовослужбовцями особливу увагу приділяти військовим частинам, які підлягають розформуванню або переформуванню;

у підготовчий період планувати заняття військових психологів із командирами підрозділів та сержантським складом щодо їх навчання методикам нерепресивного спілкування з особистістю; розпізнавати стан тривожності у людини та знаходити дієві шляхи виходу зі стресових ситуацій; своєчасно корегувати поведінку підлеглих; проводити з ними тренінги щодо формування ефективної команди; організовувати психолого-педагогічну роботу у підрозділах;

організовувати професійний та психологічний відбір військовослужбовців для комплектування миротворчих контингентів, всебічне вивчення їх морально-ділових якостей;

здійснювати моніторинг реалізації соціальних гарантій військовослужбовців миротворчих контингентів, сімей загиблих та поранених миротворців;

визначати в типовому місяці життєдіяльності військових частин заходи гуманітарного і соціального забезпечення, обов'язково включати до них суспільно-політичне та правове інформування, культурно-виховні та спортивно-масові заходи для різних категорій військовослужбовців, організацію перегляду кінофільмів, відеофільмів; планувати культурно-дозвільні та спортивно-оздоровчі заходи для членів сімей військовослужбовців;

у 2005 році поновити систему кінообслуговування особового складу за такою схемою: середа – перегляд навчальних, правовиховних, хронікально-документальних фільмів, субота – художніх фільмів у вечірній час, неділя (до обіду) – художніх фільмів для особового складу, який заступає в наряд, а у вечірній час – художніх фільмів для решти особового складу;

до 1 вересня 2005 року вжити організаційних заходів щодо налагодження повноцінної художньої самодіяльності у підрозділах та військових частинах на базі клубів військових частин;

до 1 вересня 2005 року в приміщеннях військових комісаріатів обладнати стенди щодо надання вичерпної інформації стосовно прав і гарантій ветеранів (усіх категорій), пенсійного, медичного та санаторно-курортного забезпечення; забезпечити можливість кожному ветерану вільно звернутися по телефону до будь-якої посадової особи військового комісаріату;

до 1 грудня 2005 року обладнати спортивно-тренажерні місця у казармених приміщеннях, а також відповідну наочну агітацію з елементами висвітлення спортивних змагань;

до 1 квітня 2006 року поновити систему централізованого (у масштабах військової частини) радіообслуговування особового складу; у клубах військових частин відновити радіовузли, планувати їх роботу; здійснити допідготовку начальників клубів та кінорадіомеханіків щодо використання обладнання радіовузлів; у планах радіообслуговування передбачити трансляцію у зручний час попередньо записаних новин, музичних поздоровлень військовослужбовців із знаменними датами, підсумків бойової підготовки, спортивних змагань, результатів обслуговування техніки, звернень командира військової частини до підлеглих, порад медичних працівників та іншої інформації.

2. Начальнику Головного управління з гуманітарних питань та соціального захисту Збройних Сил – заступнику начальника Генерального штабу Збройних Сил України:

до 1 серпня 2005 року підготувати проект наказу Міністра оборони України щодо введення в дію Положення про органи з гуманітарних питань у Збройних Силах України;

до 30 листопада 2005 року підготувати проект наказу Міністра оборони України щодо введення в дію Положення щодо організації психологічної роботи у військах (силах);

до 1 грудня 2005 року підготувати проект наказу Міністра оборони України щодо змін та доповнень до наказів, які регламентують норми забезпечення органів військового управління, військових частин, з'єднань, установ Збройних Сил України сучасними технічними засобами пропаганди;

до 30 вересня 2007 року підготувати проект наказу Міністра оборони України щодо введення в дію Настанови з морально-психологічної підготовки особового складу Збройних Сил України;

до 30 липня 2005 року розробити:

перспективну організаційно-штатну структуру органів з гуманітарних питань бригад, які беруть участь в експерименті щодо переходу Збройних Сил України до комплектування військовослужбовцями військової служби за контрактом;

типові заходи гуманітарного та соціального забезпечення цих бригад;

типові тематичні плани морально-психологічної та гуманітарної підготовки;

пропозиції щодо наочної агітації;
перспективний план роботи клубів військових частин;
типові плани організації культурно-дозвільних та спортивно-оздоровчих заходів із військовослужбовцями військової служби за контрактом;
до 1 вересня 2005 року підготувати проект наказу начальника Генерального штабу Збройних Сил України щодо введення в дію Положення про народознавчі світлиці у підрозділах Збройних Сил України;
до 1 листопада 2005 року підготувати Навчальний посібник з гуманітарної підготовки та до 30 листопада надіслати його до військ (сил);
до 15 листопада 2005 року розробити та довести до військ (сил) організаційно-методичні вказівки щодо гуманітарного та соціального забезпечення Збройних Сил України у 2006 році;
до 30 квітня 2006 року розробити Концепцію соціально-психологічного супроводу життєдіяльності військовослужбовців за контрактом (від складання контракту до звільнення з військової служби);
за результатами навчального року у підготовчий період надсилати до військ (сил) Огляд щодо стану гуманітарного та соціального забезпечення в Збройних Силах України.

3. Начальнику Головного управління з гуманітарних питань та соціального захисту Збройних Сил – заступнику начальника Генерального штабу Збройних Сил України, начальнику Головного управління оборонного планування – заступнику начальника Генерального штабу Збройних Сил України:

до 30 липня 2005 року за результатами проведеної перевірки гарнізонних будинків офіцерів, що розташовані у нетипових приміщеннях, на закритих територіях військових частин підготувати пропозиції щодо подальшого їх використання;

до 1 січня 2006 року розробити:

штати будинків офіцерів із мінімально необхідною чисельністю посадових осіб, яка забезпечить функціонування закладів культури за призначенням, при цьому використати ліміти чисельності тих закладів культури Збройних Сил України, що скорочуються;

пропозиції щодо зарахування закладів культури на фінансове забезпечення до головного розпорядника бюджетних коштів, що забезпечить їх функціонування за призначенням;

пропозиції щодо створення у складі органів з гуманітарних питань соціологічної служби на рівні Генерального штабу Збройних Сил України, виду Збройних Сил України для проведення соціологічних досліджень та вирішення цільових завдань у кількості 4-5 осіб (2 військовослужбовці та 2-3 державні службовці).

4. Начальнику Воєнно-геральдичної служби Генерального штабу Збройних Сил України:

до 1 вересня 2005 року розробити проект наказу Міністра оборони України “Про нагрудні знаки військової доблесті військовослужбовців Збройних Сил України” у якому передбачити встановлення нагрудних знаків “Відмінник Збройних Сил України”, “Класний фахівець” для військовослужбовців офіцерського складу та прапорщиків, “Класний фахівець” для військовослужбовців військової служби за контрактом, “Класний фахівець” для військовослужбовців строкової служби, “Воїн-спортсмен”, “Гвардія”.

5. Начальнику Управління правового забезпечення Генерального штабу Збройних Сил України – начальнику юридичної служби Збройних Сил України, начальнику Головного управління з гуманітарних питань та соціального захисту Збройних Сил – заступнику начальника Генерального штабу Збройних Сил України, начальнику Адміністративно-господарчого управління Генерального штабу Збройних Сил України:

до 1 серпня 2005 року розробити збірник “Правовий мінімум військовослужбовця” для різних категорій військовослужбовців, де відобразити нормативно-правові засади проходження служби, кримінальну відповідальність за скоєння злочинів;

до 1 грудня 2005 року забезпечити видання цих збірників та розповсюдити їх у військах (силах).

6. Контроль за виконанням директиви покласти на заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України генерал-майора Сивушенка О.Ф.

7. Директиву розіслати до окремої військової частини.

Тимчасово виконуючий обов’язки
начальника Генерального штабу
Збройних Сил України
генерал-лейтенант

М.М. ЦИЦЮРСЬКИЙ

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ДИРЕКТИВА
Міністра оборони України

29.12.2006

м. Київ

№ Д – 57

Про організацію культурно-виховної, просвітницької роботи та дозвілля військовослужбовців, членів їхніх сімей, працівників Збройних Сил України

Демократичні процеси розвитку українського суспільства, інтеграція України в євроатлантичну систему гуманістичних цінностей зумовлює піднесення ролі культури та просвіти в системі національного виховання громадян, реалізації політики держави у всіх сферах суспільного життя.

Процес розвитку Збройних Сил України, перехід на комплектування військовослужбовцями військової служби за контрактом, упровадження європейських стандартів гуманітарної та соціальної сфери в життя військових колективів потребують принципового перегляду підходів щодо завдань, змісту, форм і методів культурно-виховної та просвітницької роботи з особовим складом Збройних Сил України та членами їхніх сімей.

З метою вдосконалення культурно-виховної, просвітницької роботи та організації дозвілля у Збройних Силах України

ПРОПОНУЮ:

1. Керівникам органів військового управління, командирам військових частин, начальникам військових навчальних закладів, установ та організацій Збройних Сил України:

організувати культурно-виховну, просвітницьку роботу та дозвілля військовослужбовців відповідно до державної політики у сфері оборони. В основу роботи закладів культури Збройних Сил України (будинків офіцерів, клубів, музеїв, бібліотек) покласти реалізацію культурно-виховних і просвітницьких функцій та організацію дозвілля;

використовувати дні відзначення державних, військово-професійних свят, знаменних і пам'ятних дат з історії України, її народу та війська, дні прийняття військової присяги, дні військових частин для пропаганди і розвитку військових традицій. Їх відзначення здійснювати спільно з місцевими органами виконавчої влади, ветеранськими та іншими громадськими організаціями, навчальними та науковими установами;

організовувати військово-патріотичні заходи, розвивати військові традиції, пропагувати здоровий спосіб життя та сприяти військово-шефській роботі;

забезпечити взаємодію закладів культури Збройних Сил України, спортивних комітетів, рад офіцерів, рад сержантів, жіночих рад у проведенні культурно-просвітницьких заходів та організації відпочинку особового складу. Підтримувати сімейні цінності;

забезпечити щомісячне оновлення інформаційних матеріалів в підрозділах, зміст яких повинен включати інформацію про основні події у світі, державі, Збройних Силах України,

питання євроатлантичної інтеграції України, міжнародного військового співробітництва та життєдіяльності військових частин та підрозділів;

розвивати бібліотечну роботу, створювати належні умови для відвідування бібліотек військовослужбовцями та членами їхніх сімей;

сприяти розвитку самодіяльної художньої творчості та індивідуальних творчих здібностей військовослужбовців та членів їхніх сімей;

спрямувати діяльність професійних художніх колективів Збройних Сил України, військово-музичних центрів та їх концертних колективів на культурне забезпечення життєдіяльності військ (сил), у першу чергу тих, що дислокуються у віддалених гарнізонах та виконують завдання в особливих умовах. В основу їх концертних програм покласти кращі зразки національної української і світової культури та військово-патріотичні твори;

організувати методичну підготовку керівників закладів культури Збройних Сил України згідно з планами управлінь особового складу видів Збройних Сил України;

планування культурно-виховної, просвітницької роботи та дозвілля здійснювати: у військовій частині – на рік, підрозділі – щотижня;

роботу гарнізонних будинків офіцерів планувати на місяць та рік.

2. Заступнику Міністра оборони України (згідно з розподілом функціональних повноважень):

передбачати видатки за відповідними бюджетними програмами Міністерства оборони України для проведення капітального та поточного ремонту закладів культури Збройних Сил України та їх забезпечення меблями.

3. Начальнику Генерального штабу – Головнокомандувачу Збройних Сил України, директору Департаменту гуманітарної політики Міністерства оборони України:

забезпечити збереження, функціонування та фінансування закладів культури Збройних Сил України як осередків духовного і культурного розвитку військовослужбовців та членів їхніх сімей, військово-патріотичного виховання молоді та ветеранського руху Збройних Сил України;

протягом 2007–2008 років забезпечити оновлення бібліотечного фонду літературою на державній мові, передбачивши виділення на зазначені цілі відповідних асигнувань у кошторисах Міністерства оборони України;

збільшити, в межах кошторисних призначень Міністерства оборони України, обсяги виготовлення та розповсюдження у військах (силах), територіальних центрах комплектування особового складу аудіо- та відеоматеріалів, літератури, наочної продукції, де висвітлюється інформація про перспективи розвитку Збройних Сил України, європейську та євроатлантичну інтеграцію України, питання соціального захисту військовослужбовців та членів їхніх сімей тощо;

уживати заходів щодо забезпечення військових частин та підрозділів сучасними технічними засобами пропаганди, музичними інструментами, засобами телекомунікацій;

забезпечити систематичне висвітлення питань культурно-виховної та просвітницької роботи у Збройних Силах України у військових засобах масової інформації.

Науково-методичне забезпечення культурно-виховної, просвітницької роботи та організації дозвілля особового складу Збройних Сил України покласти на соціально-психологічний центр Збройних Сил України та Центральний будинок офіцерів Збройних Сил України.

4. Директиву Міністра оборони України від 1 лютого 1994 року № Д-6 “Про організацію культурно-виховної, просвітницької роботи та дозвілля військовослужбовців, членів їх сімей, працівників Збройних Сил України” вважати такою, що втратила чинність.

5. Директиву розіслати до окремої військової частини.

Міністр оборони України

А.С.ГРИЦЕНКО

ДИРЕКТИВА
Міністра оборони України

17.04.2007

м. Київ

№Д-25

Про передплату
періодичних друкованих видань у
Збройних Силах України

З метою своєчасного забезпечення військовослужбовців і працівників Збройних Сил України інформацією про діяльність органів військового управління та життєдіяльність військ (сил), доведення до особового складу важливої суспільно-політичної інформації, якісної організації та організованого проведення передплати періодичних друкованих видань у Збройних Силах України,

ПРОПОНУЮ :

1. Головному редактору Центрального друкованого органу Міністерства оборони України “Народна армія”:

здійснювати передплату газет та журналів для військ (сил) згідно з

- нормами колективної передплати на газети та журнали для народознавчих світлиць, рот (батарей), медичних пунктів і варт військових частин (додаток 1 до директиви),

- нормами колективної передплати на газети та журнали для бібліотек будинків офіцерів і солдатських клубів (додаток 2 до директиви),

- нормами колективної передплати на газети та журнали для органів військового управління, командувань видів Збройних Сил України, оперативних командувань, територіальних управлінь Сухопутних військ Збройних Сил України та їм рівних (додаток 3 до директиви),

- нормами колективної передплати на газети та журнали для управлінь корпусів та їм рівних, бригад (полків) та їм рівних (додаток 4 до директиви),

- нормами колективної передплати на газети та журнали для військових комісаріатів (додаток 5 до директиви),

- нормами колективної передплати на газети та журнали для військових навчальних закладів, факультетів, кафедр, ліцеїв із підвищеною фізичною підготовкою, установ та організацій Збройних Сил України (додаток 6 до директиви),

- нормами колективної передплати на газети та журнали для структурних підрозділів Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України (додаток 7 до директиви);

передплачувати по два примірники газети “Народна армія” для центральних органів виконавчої влади та, додатково, по п’ятнадцять примірників газети “Народна армія”, журналів “Військо України” та “Атлантична панорама” для Департаменту гуманітарної політики Міністерства оборони України;

передплату газет та журналів проводити щороку: на перше півріччя – у період з жовтня по листопад, на друге півріччя – у період з квітня по травень за рахунок коштів, передбачених у кошторисі Міністерства оборони України на зазначені цілі (для Збройних Сил України – бюджетна програма КПКВ 2101120 “Культурно-виховна робота з особовим складом та членами сімей військовослужбовців Збройних Сил України” (КЕКВ 1131, стаття 2215), для центрального апарату Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України – бюджетна програма КПКВ 2101010 “Керівництво та військове управління Збройними Силами України”, для особового складу миротворчих контингентів – бюджетна програма 2101230 “Забезпечення участі у міжнародних миротворчих операціях”);

щороку до 30 липня та до 30 січня доповідати заступнику Міністра оборони України (згідно з розподілом функціональних повноважень) про результати передплати періодичних друкованих видань у військах (силах).

2. Першому заступнику Міністра оборони України, начальнику Генерального штабу – Головнокомандувачу Збройних Сил України, заступникам Міністра оборони України, командувачам видів Збройних Сил України, командувачам військ оперативних командувань, начальникам територіальних управлінь, керівникам структурних підрозділів центрального апарату Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України, командирам об'єднань, з'єднань, військових частин, начальникам військових навчальних закладів, керівникам установ та організацій:

щорічно своїми наказами (розпорядженнями) призначати відповідальних за підготовку, узагальнення і своєчасну подачу до газети “Народна армія” відомостей, необхідних для оформлення передплати;

щорічно до 25 лютого та до 25 серпня організовувати збір уточнених даних щодо об'єктів колективної передплати періодичних друкованих видань та подавати їх за підпорядкованістю у вигляді Заявки на передплату (додаток 8 до директиви) (у друкованому та електронному вигляді) до газети “Народна армія”:

за структурні підрозділи Міністерства оборони України та установи безпосереднього підпорядкування – за підписами відповідних керівників структурних підрозділів;

за види Збройних Сил України, структурні підрозділи Генерального штабу Збройних Сил України, частини та установи безпосереднього підпорядкування – за підписами відповідних керівників;

організувати роз'яснювальну роботу серед офіцерів, військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом, працівників Збройних Сил України та членів їхніх сімей, місцевого населення, представників громадських та релігійних організацій, творчих спілок тощо щодо участі в індивідуальній передплаті періодичних друкованих видань Міністерства оборони України;

налагодити співпрацю з керівниками обласних, районних державних адміністрацій, селищних рад, керівниками навчальних закладів з метою передплати періодичних друкованих видань військових засобів масової інформації для студентів, учнів, з якими проводиться допризовна підготовка.

3. Передплата газет та журналів для першого заступника Міністра оборони України, заступників Міністра оборони України, керівників структурних підрозділів Міністерства оборони України понад встановлені норми здійснюється в межах кошторисних призначень виходячи із завдань, що стоять перед Міністерством оборони України.

Передплата газет та журналів для начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України, першого заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України, заступників начальника Генерального штабу Збройних Сил України, керівників структурних підрозділів Генерального штабу Збройних Сил України понад встановлені норми здійснюється в межах кошторисних призначень виходячи із завдань, що стоять перед Генеральним штабом Збройних Сил України.

Передплата газет і журналів для структурних підрозділів з питань взаємодії із засобами масової інформації та зв'язків з громадськістю Міністерства оборони України та Збройних Сил України здійснюється за окремими заявками відповідних керівників.

Заявки на передплату понад встановлені норми подаються до 25 лютого та до 25 серпня на ім'я заступника Міністра оборони України (згідно з розподілом функціональних повноважень) разом із обґрунтуванням такої необхідності виходячи із завдань, що стоять перед структурними підрозділами:

Міністерства оборони України – за підписами відповідних керівників;

Генерального штабу Збройних Сил України, видів Збройних Сил України – за підписом першого заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України.

4. Директиву Міністра оборони України від 05.09.2005 № Д-31 “[Про передплату періодичних друкованих видань у Збройних Силах України](#)”, наказ Міністра оборони України від 27.02.2006 № 121 “Про затвердження Змін до директиви Міністра оборони України від 05.09.2005 № Д-31” вважати такими, що втратили чинність.

5. Контроль за виконанням директиви покласти на заступника Міністра оборони України (згідно з розподілом функціональних повноважень).

6. Директиву розіслати до окремої військової частини.

Міністр оборони України

А.С.ГРИЦЕНКО

НОРМИ
колективної передплати на газети та журнали для народознавчих світлиць, рот
(батареї), медичних пунктів і варт військових частин

№ з/п	Назва видання	Кількість примірників			
		народознавча світлиця	рота (батарея)	медичний пункт	варта
1	Газета “Урядовий кур’єр”	1			
2	Газета “Голос України”	1			
3	Газета “Народна армія”	1	5	1	1
4	Газета “Флот України” *	1		1	1
5	Газета “День”	1			
6	Газета “Дзеркало тижня”	1			
7	Журнал “Військо України”	1			1
8	Журнал “Атлантична панорама”	1			1
9	Журнал “Військово-історичний альманах”	1			
10	Журнал “Морська держава” *	1			
11	Журнал “Камуфляж”	1			

* – для частин Військово-Морських Сил Збройних Сил України, а також – для частин Сухопутних військ Збройних Сил України і Повітряних Сил Збройних Сил України, що дислокуються в Криму.

Примітки: 1. На особовий склад миротворчих контингентів передплачувати газети та журнали з розрахунку по одному примірнику газет “Урядовий кур’єр”, “Голос України”, “Народна армія” на десять військовослужбовців; по одному примірнику журналів “Військо України” та “Атлантична панорама” на п’ятдесят військовослужбовців.

2. Для військових частин та підрозділів Збройних Сил України, що дислокуються в Криму, норми передплати газет та журналів (крім газети “Флот України” та журналу “Морська держава”) збільшуються вдвічі.

Заступник Міністра оборони України

В.І.МАРІ

НОРМИ
колективної передплати на газети та журнали для бібліотек будинків офіцерів і
солдатських клубів

№ з/п	Назва видання	Кількість примірників	
		бібліотеки будинків офіцерів	бібліотеки солдатських клубів
1	Газета “Урядовий кур’єр”	1	
2	Газета “Народна армія”	2	2
3	Газета “Голос України”	1	
4	Газета “День”	1	1
5	Газета “Дзеркало тижня”	1	1
6	Газета “Флот України” *	2	2
7	Журнал “Військо України”	1	1
8	Журнал “Атлантична панорама”	1	1
9	Журнал “Військово-історичний альманах”	1	1
10	Журнал “Камуфляж”	1	1
11	Журнал “Наука і оборона”	1	
12	Журнал “Морська держава”*	1	1
13	Журнал “Право військової сфери”	1	1

* – для частин Військово-Морських Сил Збройних Сил України, а також – для частин Сухопутних військ Збройних Сил України і Повітряних Сил Збройних Сил України, що дислокуються в Криму.

Примітка. Для бібліотек клубів авіаційних бригад передплачувати по 5 примірників газети “Народна армія” та по 2 примірники газети “Урядовий кур’єр” для забезпечення особового складу авіаційних ескадрилій, техніко-експлуатаційних частин та чергових ланок.

Заступник Міністра оборони України

В.І.МАРІ

Додаток 3
до директиви Міністра оборони України
17.04.07 № Д-25

НОРМИ

колективної передплати на газети та журнали для органів військового управління, командувань видів Збройних Сил України, оперативних командувань, територіальних управлінь Сухопутних військ Збройних Сил України та їм рівних

№ з/п	Назва видання	Кількість примірників	
		управління	прес-центр
1	Газета “Урядовий кур’єр”	1	1
2	Газета “Народна армія”	2	1
3	Газета “Голос України”	1	1
4	Газета “День”	1	1
5	Газета “Дзеркало тижня”	1	1
6	Газета “Флот України” *	2	1
7	Журнал “Військо України”	1	1
8	Журнал “Атлантична панорама”	1	1
9	Журнал “Військово-історичний альманах”	1	
10	Журнал “Наука і оборона”	1	
11	Журнал “Морська держава”*	1	1
12	Журнал “Камуфляж”	1	
13	Журнал “Право військової сфери”	1	

* – для частин Військово-Морських Сил Збройних Сил України, а також – для частин Сухопутних військ Збройних Сил України і Повітряних Сил Збройних Сил України, що дислокуються в Криму.

Заступник Міністра оборони України

В.І.МАРІ

НОРМИ
колективної передплати на газети та журнали для військових комісаріатів

№ з/п	Назва видання	Кількість примірників	
		республіканський, обласні	районні
1	Газета “Урядовий кур’єр”	1	1
2	Газета “Народна армія”	2	1
4	Газета “День”	1	
5	Газета “Дзеркало тижня”	1	
6	Газета “Флот України”	1	1
7	Журнал “Військо України”	1	1
8	Журнал “Атлантична панорама”	1	1
9	Журнал “Військово-історичний альманах”	1	
10	Журнал “Морська держава”*	1	1
11	Журнал “Камуфляж”	1	

* – для тих, що дислокуються в Криму.

Заступник Міністра оборони України

В.І.МАРІ

НОРМИ

колективної передплати на газети та журнали для військових навчальних закладів, факультетів, кафедр, ліцеїв із підвищеною фізичною підготовкою, установ та організацій Збройних Сил України

№ з/п	Назва видання	Кількість примірників		
		військові навчальні заклади	факультети, кафедри*	інші**
1	Газета “Урядовий кур’єр”	1	1	
2	Газета “Народна армія”	3	1	2
3	Газета “Голос України”	1		
4	Газета “День”	1		
5	Газета “Дзеркало тижня”	1		
6	Газета “Флот України”	2		1***
7	Журнал “Військо України”	2	1	
8	Журнал “Атлантична панорама”	2	1	
9	Журнал “Військово-історичний альманах”	2		
10	Журнал “Наука і оборона”	2		
11	Журнал “Морська держава”	2	1	
12	Журнал “Камуфляж”	1		
13	Журнал “Іскателям приключень – Волонтер”	1		
14	Журнал “Право військової сфери”	1		1

* – у тому числі військові факультети і кафедри цивільних вищих навчальних закладів;

** – інші військові частини, заклади та установи Збройних Сил України, крім бригад, полків, що утримуються за окремим штатом;

*** – для частин Військово-Морських Сил Збройних Сил України, а також для частин, установ та організацій центрального підпорядкування, Сухопутних військ Збройних Сил України і Повітряних Сил Збройних Сил України, що дислокуються в Криму.

Примітка. Для військових госпіталів додатково передплачувати по одному примірнику газети “Народна армія” на кожне лікувальне відділення.

Заступник Міністра оборони України

В.І.МАРІ

Додаток 7
до директиви Міністра оборони України
17.04.2007 № Д-25

НОРМИ

колективної передплати на газети та журнали для структурних підрозділів
Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України

№ з/п	Назва видання	Кількість примірників			
		департамент*	головне (центральне) управління	окреме управління	окремий відділ
1	Газета “Урядовий кур’єр”	1	1	1	
2	Газета “Народна армія”	2	2	2	1
3	Газета “Голос України”	1	1	1	
4	Газета “День”	1	1	1	
5	Газета “Дзеркало тижня”	1	1	1	
6	Газета “Флот України”	1	1	1	
7	Журнал “Військо України”	2	2	1	
8	Журнал “Атлантична панорама”	2	2	1	
9	Журнал “Військово-історичний альманах”	2	2	1	
10	Журнал “Наука і оборона”	1	1	1	
11	Журнал “Морська держава”	1	1	1	
12	Журнал “Офіційний вісник України” **				
13	Журнал “Камуфляж”	1	1	1	
14	Журнал “Право військової сфери”		1	1	

* – у тому числі Головна інспекція Міністерства оборони України та Державний департамент адаптації військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, та конверсії колишніх військових об’єктів;

** – передплачувати лише для забезпечення діяльності Правового департаменту Міністерства оборони України, Департаменту гуманітарної політики Міністерства оборони України та Управління правового забезпечення Генерального штабу Збройних Сил України.

Заступник Міністра оборони України

В.І.МАРІ

ЗАЯВКА НА ПЕРЕДПЛАТУ

за _____
(найменування структурного підрозділу Міністерства оборони України чи Генерального штабу Збройних Сил України, військової частини, установи, закладу та установ безпосереднього підпорядкування)

Найменування військової частини (закладу, установи)*	Область, місто центрального підпорядкування	Поштова адреса (поштовий індекс, область, район, назва населеного пункту, вулиця, номер будинку), на яку буде надходити кореспонденція	Кількість об'єктів передплати						Усього	Примітки***
			бібліотеки та їхні філіали	народознавчі світлиці	варга	медичні пункти	роти (багарей)	інші**		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
УСЬОГО										

* – лише для юридичних осіб (за винятком військових кафедр цивільних ВНЗ);

** – факультети військових ВНЗ, військові факультети у складі цивільних ВНЗ, кафедри військових ВНЗ, військові кафедри цивільних ВНЗ, стаціонарні відділення військових закладів охорони здоров'я;

*** – зазначаються терміни організаційних заходів (передислокація, скорочення тощо).

Заступник Міністра оборони України

В.І.МАРІ